

ผลการใช้ เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

ปริญญาโท

ของ

กัญญา ประสงค์ เจริญ
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

- 8 ก.ค. 2526

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ธันวาคม 2525

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

151975

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการล่อบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยใน
ศรัณครินทร์วิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน

..... กรรมการ

คณะกรรมการล่อบ

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ในการทำปริญญาโทฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา
บัวศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สัมพันธ์ วงษ์น้อย และ อาจารย์ พรรณพิศ วาณิชยการที่ได้กรุณา
ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จนปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง
ในพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสามท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู ตลอดจน นักเรียนในโรงเรียนวัดมงคลโคธาวาส
จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณแก้วตา ประสงค์ เจริญ คุณลำปอนด์ และคุณจิตตราณี
ประสงค์ เจริญ ที่มีส่วนให้กำลังใจ และช่วยเหลือจนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี

กัญญา ประสงค์ เจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	6
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	6
กระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบของเบนจามิน	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้แม่แบบ	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ...	12
สัมมนาฐานในการศึกษาค้นคว้า	19
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	20
กลุ่มตัวอย่าง	20
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	20
การสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	21
การดำเนินการทดลอง	23
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	24
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง	27
การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	28

บทที่	หน้า
การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม	29
การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	30
5 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอนแนะ	31
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	31
ลัทธิฐานของการศึกษาค้นคว้า	31
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	31
วิธีดำเนินการทดลอง	31
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	32
อภิปรายผล	33
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	42

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง	27
2	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง . . .	28
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	29
4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง . . .	30

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมากมาโดยในช่วงเวลาไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ได้มีผู้คิดค้นหาวิธีการสอนในวิชาต่าง ๆ ขึ้นมากมายหลายวิธีด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีการศึกษาอีกด้านหนึ่งซึ่งถูกละเลยมาก แม้ว่าจะมีปรากฏในหลักสูตรทุกฉบับที่เคยใช้มาแล้วก็ตาม นั่นคือ การศึกษาด้านจริยธรรม การศึกษาด้านนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนเข้าใจในจริยธรรม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นสุข

ปัจจุบันสังคมไทย กำลังประสบกับปัญหาทางด้านจริยธรรม กล่าวคือ พลเมืองของชาติขาดจริยธรรมประจำใจ ขาดความเป็นพลเมืองดี ไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่มีระเบียบวินัย และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาวุ่นวายต่าง ๆ ขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในเรื่องนี้ท่านพุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ 2505 : 185) ได้กล่าวว่า ความวุ่นวายต่าง ๆ ที่พบเห็นมักสืบเนื่องมาจาก คนในยุคนี้ตกเป็นทาสของอารมณ์และชกคุณธรรม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ปัญหาความประพฤติของนักเรียน ปัญหาข้าราชการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน และปัญหาความสับสนวุ่นวายต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ น่าจะเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการที่ล้าสมัยในสังคม ขาดวินัยในสังคม การที่บุคคลจะมีวินัยทางสังคมได้นั้น ควรจะมีวินัยในตนเองเสียก่อน เนื่องมาจากวินัยในตนเอง เป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองให้มีวินัยทางสังคม จากสภาพและสถานการณ์ของประเทศไทยการสอนจริยธรรมไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม ควรเน้นในเรื่องระเบียบวินัยเป็นพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายข้อแรกของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบันอันเป็นแนวทางแห่งรัฐในการจัดการศึกษาแม้จะทราบว่าคุณภาพที่พึงประสงค์จะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน และส่งผลให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและมั่นคงก็ตาม

แต่ว่าจริยธรรมไม่ได้รับการส่งเสริมเอาใจใส่เท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่สภาพแวดล้อมช่วยให้เยาวชน มีความประพฤติที่ก่อให้เกิดปัญหามากขึ้นตามลำดับ สังคมต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อช่วย ความประพฤติของเยาวชน ฉะนั้น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนควรเริ่มต้นร่วมมือส่งเสริม การสอนและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับจริยธรรมอย่างจริงจังและแพร่หลายได้แล้ว โดยให้เยาวชนมีวินัย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ในอนาคต

การปลูกฝังวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองของชาติ ควรปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งในเรื่องนี้ ลูชา สันทรธอม (ลูชา สันทรธอม 2511 : 49 - 53) ได้กล่าวถึงความ จำเป็นในการปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กไว้ว่า การควบคุมตนเองหรือที่เรียกว่า การมี วินัยในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก ทั้งนี้เพราะว่า เด็กได้เรียนรู้ว่าเขา ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยปราศจากการติดต่อกับผู้อื่น และในการติดต่อกับผู้อื่นนั้น เขาควรรู้จักแสดงออกซึ่ง นิสัย ความคิด และทัศนคติ ต่อบุคคลที่เขาติดต่อกับ ซึ่งความ ตอนนี้อยู่สอดคล้องกับการศึกษาของ วินเซนต์ (Vincent, 1961 : 42 - 43) ที่กล่าวว่า วินัย ในตนเองจะทำให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างดีและมีความสุข เพราะว่าวินัยในตนเองหมายถึง การที่ บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคต หรือการที่ไม่เข้าไป ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของบุคคลอื่น รวมทั้งหมายถึงการที่บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนเองไม่ ต้องการทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการของบุคคลอื่นได้รับการตอบสนอง จนประสบ ความสำเร็จในอนาคต

จะเห็นได้ว่าวินัยในตนเองเป็นจริยธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังให้มี ในตัวของเยาวชนทุกคน ซึ่งการที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือ จากบุคคลหลายฝ่าย และหลายสถาบันด้วยกัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งสถาบันหนึ่ง เนื่องจากมีหน้าที่รับผิดชอบ โดยตรงในการสร้างชีวิตจิตใจ และอนาคตที่ดีให้แก่เยาวชนของชาติ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้าน วิชาการ ด้านศีลธรรม หรือความประพฤติ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเน้นด้านจริยธรรม ด้วย และจำเป็นต้องหาวิธีการสอนจริยธรรมให้เหมาะสมกับสภาพและวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อให้การสอนนั้น

เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะทำให้เด็กนั้นได้นำความรู้ไปใช้ได้อย่างแท้จริง

ในเรื่องเกี่ยวกับการสอนและการเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของผู้คนนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 2) ได้กล่าวว่า การที่บิดามารดา จะอบรมสั่งสอนบุตรที่ดี การที่ครูอาจารย์สอนนักเรียน หรือการที่นักสอนคำสอนอบรมศีลธรรมแก่เด็ก และผู้ใหญ่ที่ดี จะได้ผลดีและคงทนถาวร ถ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้เข้าใจหลักจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่ง จะทำให้รู้จักใช้วิธีการอบรมสั่งสอน และเลือกเนื้อหาที่จะสั่งสอนให้เหมาะสมกับระดับจริยธรรม ระดับสติปัญญา และลักษณะทางอารมณ์ของผู้รับการอบรมสั่งสอน แต่ละกลุ่มหรือแต่ละระดับ การใช้ วิธีการอบรมหรือพัฒนาบุคคลอย่างเหมาะสมกับลักษณะของเขา ย่อมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ การพัฒนาขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อความต่าง ๆ ข้างต้นนี้เอง จึงอาจกล่าวได้ว่า จุดอ่อนของการสอนจริยศึกษาก็คือ การที่ผู้เรียนเพียงแต่มีความรู้ ความจำเท่านั้น หาได้เข้าถึงจิตใจและความรู้สึก ตลอดจนความ เข้าใจ ความสำนึกของผู้เรียนไม่ การสอนเช่นนี้ไม่ได้รับความสนใจของเด็กจึงก่อให้เกิดความ เบื่อหน่าย ไม่ช่วยยให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ และไม่สามารนำมาไปใช้ในชีวิตจริงได้ ดังนั้น ปัญหา ของการสอนจริยศึกษาก็คือ จะปลูกฝังอย่างไรจึงจะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจได้แจ่มชัด และยอมรับไป ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหานี้ดี และเห็นความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังจริยธรรม ซึ่ง สอนใจที่จะศึกษาหาวิธีการปลูกฝังจริยธรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กับครูผู้สอนจริยศึกษา นั่นคือการไร้อิทธิพล "แม่แบบ" ในการปลูกฝัง และการที่จะให้แม่แบบ เป็นตัวสร้างความสนใจของเด็กได้นั้น จำเป็นต้องหาสิ่งของเด็ก ๆ ทุกคนสนใจและชื่นชอบ ซึ่งก็มีวิธีการหนึ่งที่น่าจะเป็นที่สนใจของเด็กเป็น อย่างมาก นั่นคือ การให้แม่แบบในรูปของบทนิทานประกอบหุ่น เพราะเด็ก ๆ ส่วนใหญ่อยอมชอบฟัง นิทาน และถ้ายังมีผู้แสดงที่เคลื่อนไหวได้ประกอบด้วย แม้จะเป็นตัวหุ่นก็ตาม ก็คงยิ่งทำให้เด็ก เกิดความสนใจและตั้งใจฟังนิทานเรื่องนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

เกี่ยวกับการใช้หุ่นเพื่อสร้างความสนใจของเด็กนี้ เกคดี โยติกเล็ทเธอร์ (เกคดี โยติกเล็ทเธอร์ 2524 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า บรรดาสื่อการเรียนการสอนทั้งหลายนั้น หุ่น จัดว่าเป็น สื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งสำหรับเด็ก ๆ โปรดปราน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กระดับประถมศึกษา การแสดงการเชิดหุ่นเป็นศิลปะสื่อความหมายด้วยท่าทางให้เข้าใจได้ เช่นเดียวกับมนุษย์ แสดงท่าทาง ต่าง ๆ

และอุปกรณ์การเล่านิทานที่จะช่วยให้การเล่านิทานเป็นที่น่าสนใจสำหรับเด็ก นอกเหนือจากการใช้
 น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางประกอบก็คือ รูปภาพ ตัวหุ่น อาจเป็นแบบ ตัวหุ่นกระบอก หุ่นล่วมนิ้วมือ
 หุ่นเชิด หรือกระดาษที่วาดเป็นรูปตัวละครในเรื่อง ระบายสีแล้วตัดเป็นตัว ๆ แบบรูปทรงต่าง
 กันก็ได้ ผู้วิจัยจึงคิดว่าวิธีการใช้แม่แบบโดยใช้นิทานประกอบหุ่นนี้ น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้
 เด็กเกิดความสนใจที่จะประพฤติปฏิบัติ และเลียนแบบในสิ่งที่ดูงาม อันจะเป็นรากฐานที่จะก่อให้เกิด
 ความมีวินัยในตนเองขึ้นแก่เด็กต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" ที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนว และครูผู้สอน ตลอดจน
 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการเลือกใช้เทคนิคและอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาจริยธรรมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนในชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีจริยธรรมด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่ำ โรงเรียนวัดมิ่งมงคลโคธาวาส
 ต. คลองด่าน อ. บางบ่อ จ. สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 ซึ่งมีอายุระหว่าง 8 - 12 ปี
 จำนวน 81 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งกำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 ที่มีจริยธรรมด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่ำ โรงเรียนวัดมิ่งมงคลโคธาวาส ต. คลองด่าน อ. บางบ่อ
 จ. สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ
 จำนวน 40 คน

3. ส่วนแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ แม่แบบ (บทความประกอบหุ่น)

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความฉวิწყนั้ในตนเอง ด้านความรู้สั้กับผดช้ชอบ

เครื่องม่อที่ใช้ในการทดลอง

1. แม่แบบ เป็นบทความประกอบหุ่นที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคนฉฉวิწყนั้ในตนเอง ด้านความรู้สั้กับผดช้ชอบ และทำให้อั้ได้รับผลตอบแทนที่อ้ดี

2. แบบทดสอบวัดความฉฉวิწყนั้ในตนเอง ด้านความรู้สั้กับผดช้ชอบ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. แม่แบบ หมายถึง บทความประกอบหุ่นที่บรรยายถึง เรื่องราวและพฤติกรรมของบุคคลที่ฉฉวิწყนั้ในตนเองในด้้นความรู้สั้กับผดช้ชอบ

2. จริยธรรม หมายถึง คุณความดีที่บุคคลควรประพฤติ เพื่อให้อั้เกิดความด้งงาม ความถูกต้องในสังคัม ซึ่งเกิดจากการเชยญรู้ด้วยตนเอง และศากการอ้ได้เห็นแบบอย่างที่ดีงาม จนสามารถนำไปใ้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันอ้ได้

3. ฉฉวิწყนั้ในตนเอง หมายถึง ความล้ามารถของบุคคลที่ควบคุมตนเองอ้ได้ ทั้งในด้้นอารมณ์ และพฤติกรรม มีการยับยั้งชั่งใจ ล้ามารถควบคุมความประพฤติของตนเองให้อั้รู้จักการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม หรือความรู้สั้ทางด้้นต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. ความรู้สั้กับผดช้ชอบ หมายถึง ความรู้สั้กษณั้หนึ่งของบุคคลซึ่งปะทะสัมพันธ์กับส่ถานการอ้หรือบุคคล จะแสดงออกในรูปของความรู้สั้ที่อ้จะปฏิบัติงานที่อ้ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ กล้าเผชิญต่อความจริงและรับเป็นภาระต่อหน้าที้การงาน การอ้ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และอยู่ใ้ในความอู่แล ตลอดจนสังคัมพหุขยยามทำหน้าที้ต่าง ๆ อย่างเต็มความล้ามารถเพื่อให้อั้บรรลุคณั้มุ่งหมายโดยไม้อั้ย่อท้อต่อความยากล้าบาก

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้จากตัวแบบนี้กระทำกันมาเป็นเวลานานแล้ว และมีการขยายขอบข่ายของการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ทำการศึกษาเอาไว้ ซึ่งผลการศึกษาและข้อคิดเห็นของนักจิตวิทยาแต่ละท่าน มีขอบเขตและเนื้อหาสาระแตกต่างกันออกไปตามผลการศึกษาที่ค้นคว้าได้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดจากทฤษฎีของนักจิตวิทยาท่านหนึ่งเพื่อยึดถือเป็นหลักในการทดลองครั้งนี้ นั่นคือ ทฤษฎีการเรียนรู้จากตัวแบบของแบนดูรา (Bandura)

กระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบของแบนดูรา

* แบนดูรา (Bandura. 1977 : 22 - 27) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่า เป็นกระบวนการที่ลึกลับซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากตัวแบบเป็นส่วนมาก การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แปลกใหม่และเหมาะสมจากผู้อื่น จะช่วยชี้นำการกระทำของเขาได้ และยังช่วยมิให้เกิดการผิดพลาดจากการกระทำนั้น ๆ ด้วย ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ตัวแบบจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เมื่อบุคคลได้เห็นการกระทำของตัวแบบก็จะสามารถรับรู้ความหมายของการกระทำนั้นได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสี่ประการ คือ

1. ความสนใจ (Attentional process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญ ๆ ของตัวแบบไว้อย่างละเอียดที่สุด โดยการสังเกต และสามารถรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาได้อย่างเป็นขั้นตอน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการเรียนรู้โดยการสังเกตนั้นมีมากมาย อาทิ ความสามารถในการรับรู้ และการแปลความหมายของผู้สังเกตลักษณะหรือการแสดงออกของตัวแบบที่แปลกใหม่หรือดึงดูดได้มากน้อยเพียงไร เป็นต้น

2. ความจดจำ (Retention process) เป็นกระบวนการของความจำ ซึ่งเป็นการรวบรวมพฤติกรรมของตัวแปรที่สังเกตเห็นไว้ทุกครั้ง เพื่อใช้ในการวางรูปแบบที่แน่ชัดของพฤติกรรมเหล่านั้น ความจดจำนี้จะกระทำในรูปสัญลักษณ์ ซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไป ขบวนการสร้างสัญลักษณ์นี้จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแปรได้ แม้จะได้เห็นตัวแปรในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม กระบวนการสร้างสัญลักษณ์อาจกระทำในรูปของจินตนาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของตัวแปร อันเป็นเสมือนศูนย์กลางของการรับรู้ ทำให้ผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับที่เห็นมาจากตัวแปร นอกจากนี้ การฝึกคิดหรือการกระทำตามแบบแผนของการตอบสนองของตัวแปรยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น การกระทำตามตัวแปรจึงอาจเกิดขึ้นตามพฤติกรรมของตัวแปรโดยตรงทันที หรืออาจเกิดขึ้นโดยปราศจากตัวแปรในทันที คือ อาจเกิดพฤติกรรมนั้นหลังจากการสังเกตตัวแปรมาแล้วระยะหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นผลมาจากความจดจำในรูปของจินตนาการนั่นเอง

3. การแสดงออก (Motor reproduction process) เป็นกระบวนการดัดแปลงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่ปรากฏออกมาเป็นการตอบสนองอย่างดีที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปร ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงบ่อเกิดและข้อบกพร่องของพฤติกรรมได้ นอกจากนี้การเกิดพฤติกรรมยังขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้จากการสังเกตและองค์ประกอบของทักษะที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ ซึ่งทักษะสำคัญ ๆ เหล่านี้ผสมผสานให้เกิดพฤติกรรมใหม่ได้ ส่วนการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในกระบวนการตอบสนอง กระทำได้โดยการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่มีอยู่ด้วยการให้ตัวแปรและการฝึกฝน ทุกวันนี้เราจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ของมนุษย์เรานั้น จะเป็นไปตามกระบวนการของตัวแปร ซึ่งผู้เรียนจะค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมของตนตามแบบที่ได้พบเห็นทีละขั้นตอนจนพบแบบแผนที่เหมาะสมที่สุด

4. การลงใจ (Motivational process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออก ตามปกติในการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่อาจแสดงออกตามที่รับรู้มาทั้งหมดได้ จึงมักเลือกพฤติกรรมของตัวแปรซึ่งก่อให้เกิดผลที่ตอบสนองมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อผลเสีย การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของตัวแปรโดยผู้สังเกตเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้ และไม่ยอมรับในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย กระบวนการลงใจมี

บทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าตัวแบบที่มีพฤติกรรมเหมาะสม และได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้น จะก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบในคนส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น สถานการณ์แห่งการเรียนรู้ด้วยการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการเรียนรู้แบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการจัดวางรูปแบบขององค์ประกอบของการเรียนรู้จากตัวแบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ ต่อตัวแบบอย่างแท้จริงจนสามารถจดจำและสร้างสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของตัวแบบได้ และประกอบกับการตั้งใจอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะทำให้ผู้เรียนแสดงการตอบสนอง คือ การเลียนแบบพฤติกรรม ของตัวแบบได้ในที่สุด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้แม่แบบ

* จากทฤษฎีการเรียนรู้จากตัวแบบของ แบนดูรา (Bandura, 1963 : 213 - 256) ได้กล่าวเอาไว้ว่า พฤติกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในบุคคลซึ่งไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นมาก่อนเลย บางครั้งเราไม่สามารถอธิบายได้โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ แต่สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรม ดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการได้เห็นแบบอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การ เป็นตัวแบบเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสร้างพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก (Midlarsky Bryan and Brickman 1973 : 323) ดังนั้น การที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีจริยธรรมขึ้นก็อาจทำได้ โดยการหาโอกาสให้บุคคลได้เห็นตัวแบบที่แสดงความมีจริยธรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคคลเลียนแบบ พฤติกรรมของตัวแบบนั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ แมคแมนิส (McManis, 1974 : 87) ได้ศึกษาอิทธิพลของตัวแบบ และรางวัลที่มีต่อการตัดสินจริยธรรมของเด็ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล และเด็กในระดับ ขึ้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 18 คน โดยให้เด็กเหล่านั้นตัดสินจริยธรรมจากการฟังเรื่องราวที่เล่า เป็นคู่ ๆ ซึ่งเด็กเหล่านี้จะตัดสินความผิดของผู้อื่นโดยดูที่ปริมาณความเสียหายเพียงอย่างเดียว โดย ไม่คำนึงถึงเหตุผลที่มุ่งใจให้กระทำ ในการทดลองครั้งนี้ แมคแมนิส ได้แบ่งเด็กออกเป็นสามกลุ่ม ด้วยกัน คือ กลุ่มที่มีแม่แบบเป็นเด็กในวัยเดียวกันกับกลุ่มทดลอง กลุ่มที่มีแม่แบบเป็นผู้ใหญ่กว่ากลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่มีแม่แบบ สำหรับกลุ่มทดลองจะได้เห็นแม่แบบซึ่งตัดสินจริยธรรมโดยพิจารณาเหตุที่มุ่งใจ

ให้กระทำ และได้เห็นว่าตัวแบบได้รับรางวัลเมื่อมีการตัดสินใจเช่นนั้น จากนั้นจะให้ผู้ถูกทดลองตัดสินใจเรื่องดังกล่าว ถ้ากลุ่มทดลองตัดสินใจเรื่องจริยธรรมโดยคำนึงถึงเหตุที่จิตใจให้กระทำ ซึ่งเป็น การเลียนแบบจากแม่แบบนั้น ก็จะได้รับรางวัล แต่ถ้ากลุ่มทดลองตัดสินใจเรื่องจริยธรรมแบบไม่คำนึงถึงเหตุที่จิตใจให้กระทำ ซึ่งไม่ได้เหมือนกับตัวแม่แบบก็จะไม่ได้รับรางวัล หลังจากนั้น เขาก็ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลองนี้ และสรุปผลได้ว่า ตัวแม่แบบทั้งสองประเภท และรางวัลมีผลในการฝึกให้เด็กมีการตัดสินใจเรื่องจริยธรรมแบบคำนึงถึงเหตุที่จิตใจให้กระทำเพิ่มมากขึ้น

บรูเนอร์ โอลเวอร์ และ กรินฟีลด์ (Zimmerman and Rosenthal. 1974 : 35 citing Bruner, Oliver and Greenfield. 1966 : 86 - 102) ได้ทำการศึกษาถึงลักษณะของตัวแบบที่มีต่อความสามารถในการตั้งคำถามของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยให้เด็กดูตัวแบบที่แสดงวิธีการเลือกภาพที่ถูกต้อง จากบัตรภาพ 42 บัตร โดยแบ่งเด็กออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ดูตัวแบบที่เลือกโดยการตั้งคำถามผู้ทดสอบที่ละลักษณะ ซึ่งตนได้จัดประเภทไว้ กลุ่มที่ 2 ดูตัวแบบที่เลือกภาพโดยตั้งคำถามที่ละรูป ส่วนกลุ่มที่ 3 ไม่ได้ดูตัวแบบ หลังจากแต่ละกลุ่มดูตัวแบบแล้ว ให้เด็กทั้งสามกลุ่มทำการเลือกรูปเหล่านั้นบ้าง จากผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มที่ 1 สามารถเลือกภาพโดยตั้งคำถามน้อยกว่า กลุ่มที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการตั้งคำถามที่เป็นประโยชน์ได้ดีที่สุด นั้นย่อมแสดงว่า เด็กกลุ่มที่ไม่ได้ดูแม่แบบจะมีความสามารถดีกว่า กลุ่มเด็กที่ไม่ได้ดูแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมคเดวิด (McDavid. 1964 : 165 - 174) ได้ทำการศึกษาถึงลักษณะของตัวแบบซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของเด็กนักเรียนระดับอนุบาล อายุระหว่าง 4 - 5.2 ปี จำนวน 32 คน โดยผู้เป็นตัวแบบแสดงวิธีเล่นเครื่องเล่นชนิดหนึ่ง แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 ดูตัวแบบที่แสดงการเล่นเหมือนกันทุกครั้ง กลุ่มที่ 2 ตัวแบบแสดงวิธีเล่นแบบเดิมเป็นส่วนใหญ่ และเปลี่ยนวิธีเล่นสลับกันไปบ้าง ส่วนกลุ่มที่ 3 ตัวแบบเปลี่ยนแปลงวิธีการเล่นสลับกันตลอดเวลา ส่วนกลุ่มควบคุมฝึกเล่นด้วยตัวเอง ไม่มีตัวแบบ หลังจากดูตัวแบบแล้วจึงให้เด็กเล่นเกมด้วยตัวเอง ผลปรากฏว่า ลักษณะตัวแบบมีผลต่อความสามารถของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่ากลุ่มทดลองทั้งสามกลุ่มมีความสามารถดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โรเซนทอล และ ซิมเมอร์แมน (Rosenthal and Zimmerman. 1972 : 500 - 504) ได้ทำการศึกษาถึงผลของวิธีการซึ่งใช้ในกระบวนการตัวแบบที่มีต่อความสามารถและการเลียนแบบของเด็กนักเรียนในระดับเกรด 2 จำนวน 128 คน โดยให้เด็กดูตัวแบบซึ่งแสดงวิธีการตั้งคำถามจากภาพ 12 ภาพ โดยกลุ่มที่ 1 ดูตัวแบบและได้รับคำแนะนำให้ทำตาม กลุ่มที่ 2 ดูตัวแบบและได้รับคำแนะนำให้ศึกษาวิธีการตั้งคำถาม ส่วนกลุ่มที่ 3 ดูตัวแบบและได้รับคำแนะนำแบบแผนการตั้งคำถามของตัวแบบ สำหรับกลุ่มที่ 4 ให้ดูตัวแบบและได้รับคำแนะนำวิธีการตั้งคำถามพร้อมกับการยกตัวอย่าง หลังจากนั้นเด็กทุกคนได้รับการทดสอบการตั้งคำถาม ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบทำให้ความสามารถของเด็กสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และวิธีการให้ตัวแบบทั้งสองลักษณะมีผลต่อความสามารถของเด็กแตกต่างกัน

จากการศึกษานี้ สรุปได้ว่า การใช้แม่แบบเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้เด็กเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นทางจริยธรรมให้ใกล้เคียงกับแม่แบบได้มากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้รางวัลยังมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบอีกด้วย กล่าวคือ ถ้าเด็กสังเกตเห็นแม่แบบได้รับรางวัลเมื่อกระทำความดี หรือการเห็นผู้เลียนแบบได้รับรางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมดีตามแม่แบบนั้น นับเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเลียนแบบมากยิ่งขึ้นด้วย

ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มิทลาร์สกี ไบรน์แอน และ บรีคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman. 1973 : 146 - 149) ซึ่งได้ศึกษาผลของตัวแบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ (Altruistic Behavior) โดยศึกษาเกี่ยวกับเด็กหญิงในระดับ 6 จำนวน 72 คน โดยให้เห็นตัวแบบสามชนิด ได้แก่ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลาง และตัวแบบที่ละโมภ ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ให้ผู้ถูกทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งของที่มีค่า เท่ากับ เงินสหรัฐ 4 เซ็นต์ หลายชิ้น พฤติกรรมเอื้อเฟื้อวัดได้จากการที่เด็กเหล่านั้นได้เห็นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของตัวแบบมาก่อนแล้ว เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อตามที่ต้องการ ผู้ทดลองก็จะให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองปรากฏว่าตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่องมีอิทธิพลอย่างมีประสิทธิภาพให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

แบนดูรา กูเชค และ แมนโลฟ (บรรณาธิการ สิทธิศักดิ์ 2522 : 23 อ้างอิงมาจาก Bandura, Grusec and Manlove. 1966 : 499 - 506) ทำการศึกษาถึงผลของกระบวนการฝึกด้วยตัวแบบที่มีต่อการสร้างสัญลักษณ์และการเลียนแบบกับเด็กนักเรียนระดับอนุบาลอายุ 6 - 8 ปี จำนวน 72 คน ทำการฝึกโดยให้ชมภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการแสดงของตัวแบบเกี่ยวกับวิธีการเล่นของเล่นต่าง ๆ ของตัวแบบ โดยกลุ่มที่ 1 ดูภาพยนตร์ และให้ช้อวิธีการเล่นหรือการกระทำต่าง ๆ ของตัวแบบ กลุ่มที่ 2 ต้องนับตัวเลขไปพร้อมกับดูภาพยนตร์ และกลุ่มที่ 3 ดูภาพยนตร์เงียบ ๆ หลังจากนั้นให้เด็กเล่นของเล่นนั้นบ้าง โดยเด็กครึ่งหนึ่งในแต่ละกลุ่มได้รับรางวัลหากแสดงวิธีเล่นได้เหมือนตัวแบบ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้รับรางวัล ผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มที่ 1 สามารถเลียนแบบได้ดีกว่ากลุ่มที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับในประเทศไทย มีผู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการใช้แม่แบบเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมบางอย่างไว้บ้างเช่นกัน ได้แก่ การศึกษาของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบฉนิติก (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบฉนิติก 2521 : 50 - 55) ที่พบว่า วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจริยธรรมที่วิธีหนึ่งก็คือ การให้เลียนแบบจากตัวแบบที่ดี ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองนั้นทำพฤติกรรมตามตัวแบบได้ แต่เมื่อบุคคลเห็นตัวแบบแล้ว จะทำพฤติกรรมตามตัวแบบหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวแบบและผลที่ เกิดขึ้นกับตัวแบบด้วย

ลูเอชซูร์ ม่า เหมริ้ม (ลูเอชซูร์ ม่า เหมริ้ม 2519 : 58 - 62) ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อภาพพจน์จริยธรรมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็นกลุ่มละ 60 คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำและสูง กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอายุผู้อื่นหรือประเภทอายุของตนเอง และได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจหรือเสียใจต่อการที่ตนมิได้โกงในการเล่น ส่วนกลุ่มควบคุมได้มีโอกาสเล่นเกมแต่ไม่ได้เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบ หลังจากการเล่นแล้วผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกวัดระดับความวิตกกังวลในการเล่นและการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการทดลองพบว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบ เป็นผู้มีพฤติกรรมโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีความสำคัญมากเพราะเป็นเครื่องชี้บอกว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบ

มากที่สุด คือ ผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มีจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำดีก็ต่อเมื่อตัวแบบนั้นมีลักษณะดูน่าเชื่อถือ เป็นพิเศษเท่านั้น

กาญจณี แก้วทอง (กาญจณี แก้วทอง 2522 : 32 - 34) ได้ศึกษาถึงวิธีการใช้แม่แบบเพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช ซึ่งมีอายุระหว่าง 13 - 16 ปี โดยให้แม่แบบเป็นสไลด์ประกอบคำบรรยาย จำนวน 19 ภาพ ซึ่งบรรยายถึงพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตน รวมหกด้านด้วยกัน คือ ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง โดยให้เด็กได้ดูภาพสไลด์ประกอบคำบรรยายนี้ 1 ครั้ง จากนั้นจึงใช้แบบทดสอบวัดการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนที่เกิดขึ้นกับเด็กเหล่านั้น จากผลการศึกษาปรากฏว่า เด็กเหล่านั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนขึ้นหลังจากได้ดูตัวแบบที่เป็นสไลด์แล้ว แสดงว่าแม่แบบมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้

จากผลงานวิจัยและการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ แบนดูรา (Bandura. 1977 : 40 - 50) ที่กล่าวว่า แม่แบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ฉะนั้น การให้แม่แบบโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ จึงเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ มาปฏิบัติได้อย่างดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการที่สร้างแม่แบบเป็นหุ่น และให้มีพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทางบวกนั้นย่อมจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้ ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคการใช้แม่แบบนี้ไปทดลองกับเด็กในระดับประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเหล่านั้นบังเกิดการพัฒนาจริยธรรมทางด้านวินัยในตนเองต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

วินัยในตนเอง เป็นจริยธรรมด้านหนึ่งซึ่งเป็นคุณลักษณะที่บุคคลทั่วไปพึงมี และเป็นคำที่ยากในการที่จะให้นิยามได้อย่างถูกต้อง มีนักการศึกษาหลายท่านได้พยายามให้ความหมายของคำนี้ไว้อย่างมากมาย เช่น กูด (Good. 1959 : 676) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วินัยในตนเอง

หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่บังคับด้วยอำนาจภายนอก หากหมายถึงบังคับโดยอำนาจภายในอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันหนึ่งอันใด ซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุมและบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

อิงลิช และ อิงลิช (English and English. 1958 : 487) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า วินัยในตนเองเป็นลักษณะของการนำตนเอง ควบคุมหรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลได้สร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ ล้วน ออซูเบล (Ausubel. 1969 : 189 - 190) ได้กล่าวถึงวินัยไว้ว่าแบบของวินัยที่ได้ผลและมั่นคง ซึ่งเราต้องการให้เกิดขึ้นในตัวของคุณบุคคล คือ วินัยแห่งตนที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในและภายนอก การควบคุมภายนอก เช่น การดูแลที่สม่ำเสมอ การบังคับ และการลงโทษ ย่อมมีความหมายในตัวเองอย่างเพียงพอ แต่จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมอะไรได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับ เชเวียคอฟ และ ฟริทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 8 - 14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กว่า ควรจะเน้นวินัยในตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของความชื่นชอบ ความมีเหตุผล ความรัก และการยึดมั่นในจุดมุ่งหมายที่ตนสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 286) ซึ่งได้ศึกษาการฝึกวินัยสามวิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย และการรวบอำนาจ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจากบิดามารดา โดยวิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจากบิดามารดาโดยวิธีการปล่อยปละละเลยและวิธีการรวบอำนาจ

จากนิยามและการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วินัยในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ในอันที่จะดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมสำหรับวินัยในตนเอง ยังแบ่งออกได้เป็นหลายด้านด้วยกัน แต่มีอยู่ด้านหนึ่งซึ่งนับได้ว่าเป็นวินัยในตนเองด้านที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะต้องปลูกฝังให้มีในตัวของคุณบุคคลทุกคน เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และ

เป็นที่ยอมรับของสังคม นั่นคือ วินัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับวินัยในตนเองด้านนี้กันอย่างกว้างขวาง ดังเช่น

จากการศึกษาของ เพค (Peck. 1958 : 347 - 350) ก็พบว่าการศึกษาที่เด็กมีความรับผิดชอบสูงก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักนั้น จะทำให้เด็กพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เฮียร์ และ เลวิน วารินทร์ ม่วงสุวรรณ 2517 : 11 อ้างอิงมาจาก Sears and Levin. 1957 : 415) ซึ่งได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาล จำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก และได้พบว่าการให้ความรัก และการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และการฝึกวินัยโดยยึดเหตุผล นั่นคือ การให้ความรัก ความอบอุ่น รวมทั้งการฝึกวินัยแก่เด็ก ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการ จะช่วยทำให้เด็กพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูง สำหรับ วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้อ้างถึงผลการศึกษาของ กอฟ (Gough) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง หรือที่เรียกว่า วินัยแห่งตนของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติสี่กลุ่มว่า ผู้ที่มีระดับของวินัยแห่งตนสูง จะมีความรับผิดชอบสูงกว่าไม่กึ่งเวลมีความอดทนมากกว่า มีเหตุผลที่ดีเป็นของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิด และพฤติกรรมทางสังคม

ส่วน มิวลเลอร์ (Mueller. 1969 : 73) ได้ศึกษาความรู้สึกับผิดชอบทางสังคม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่า นักศึกษาชายและหญิงที่ได้รับทุนเรียนดี ทำคะแนนความรู้สึกับผิดชอบได้สูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับทุน นอกจากนี้แล้ว มิทตัน และ แฮร์ริส (Mitton and Harris. 1962 : 407 - 416) ยังได้สรุปทัศนะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรได้มีโอกาสรับการฝึกให้มีความรู้สึกับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบ และการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบควรกระทำให้

เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา

5. ในการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัด

เกินไปนัก

6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อสามารถเรียนรู้ว่าส่วนใด

ควรอยู่ในความรับผิดชอบ

8. ทัศนคติและพฤติกรรมต่อความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านรับผิดชอบ

ของเด็ก

9. การฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบมากเกินไป บางครั้งก็เป็นโทษต่อตัวเด็ก

สำหรับในประเทศไทย ได้มีผู้เห็นความสำคัญและสนใจศึกษาค้นคว้า วินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบมีไว้อย่างกว้างขวางเช่นกัน ดังเช่น บุพา อานันทสิทธิ์ (บุพา อานันทสิทธิ์ 2515 : 26) ได้ศึกษาถึงลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบสูงไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในเกียรติ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุ และมิได้ศึกษาเรื่องความรู้สึกรับผิดชอบอีกบุคคลหนึ่ง คือ เล่ม พริ่งพวงแก้ว (ภัทรา นิคมานนท์ 2517 : 21 อ้างอิงมาจาก เล่ม พริ่งพวงแก้ว 2516 : 136) ศึกษาถึงความรับผิดชอบห้าประการ คือ

1. การยอมรับตามผลดีหรือไม่ดีในกิจกรรมที่ได้กระทำลงไป
2. ประกันความเสียหาย
3. ผลงานอันมีคุณภาพ
4. การรู้จักใช้สติปัญญาแยกได้ว่าทำผิดหรือทำถูก
5. ความมีเหตุผล

ทั้งห้าประการนี้มีความหมาย คือ ความกล้ารับผิดชอบต่ออย่างเต็มภาคภูมิ ตามความรู้และความสามารถของตนด้วยคุณธรรมประจำใจ (Moral obligation) และข้อผูกพันที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ (Duty obligation) โดยแสดงผลงานให้ผู้อื่นได้มองเห็นถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป

วรรณี รักธรรม (วรรณี รักธรรม 2515 : 58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการ ผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทยกับเด็กไทย

เชื้อชาติจีน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 250 คน พบว่า ประการแรก ความรู้สึกรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเกรงใจ แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความต้องการผลสัมฤทธิ์ ประการที่สอง ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักเรียนไทยและนักเรียนจีนในเรื่องความรู้สึก รับผิดชอบ ประการที่สาม ในกลุ่มเด็กไทย หญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าชาย

ส่วน ประณต เล็กสว่างลดี (ประณต เล็กสว่างลดี 2517 : 95 - 105) ได้ศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และ ความรู้สึกรับผิดชอบ และพบว่าในด้านความรู้สึกรับผิดชอบนั้น เด็กหญิงจะมีความรู้สึกรับผิดชอบ มากกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กที่เป็นลูกคนแรกจะมีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด และเด็กที่ได้รับ ความรักมากจะมีความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อย

นอกจากนี้ ประณต เล็กสว่างลดี (ประณต เล็กสว่างลดี 2517 : 9) ยังได้สรุป ความคิดเห็นไว้ว่า ผู้มีความรับผิดชอบจะต้องสามารถปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้ได้ คือ

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง

ในเรื่องนี้ อภิลิทธิ์ วงษา (อภิลิทธิ์ วงษา 2517 : 6) ได้อ้างถึงคำกล่าวของ คาเทล (Cattell) ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความ บากบั่นพากเพียร ต่อศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำนั้น จะถือเอา ความสะดวกเป็นเกณฑ์ มักหลีกเลี่ยงกฎข้อบังคับ

ในด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมนั้น จรุญ ลู่ภาพ (จรุญ ลู่ภาพ 2521 : 84) ได้อธิบายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การยอมรับรู้ และสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับ ผลแห่งการกระทำของตนด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม้บังคับความผิดไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้ เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

กรรณา กิจยพันธ์ (กรรณา กิจยพันธ์ 2517 : 85) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความมีวินัยใน ตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีวินัยใน

ตนเอง และนอกจากนั้น ผู้มีวินัยในตนเอง จะมีความรับผิดชอบมาก มีความอดทน มีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง ซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับความเห็นของ วรรณวิภา ทองงอก (วรรณวิภา ทองงอก 2517 : 9) ที่ว่า วินัยในตนเอง เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานและการเรียน เนื่องจากมีความตั้งใจจริง บุคคลที่มีวินัยในตนเอง ต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง และมีความมุ่งมั่นในจิตใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ✓

นอกจากมีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวินัยในตนเอง กับสิ่งต่าง ๆ หลายด้านแล้ว ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในด้านนี้ จึงได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างมากมาย ดังเช่น กาญจนา หาลิตะพันธ์ (กาญจนา หาลิตะพันธ์ 2510 : 195) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองเอาไว้ว่า ครูและผู้ปกครองจะต้องให้เด็กเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี สำหรับเด็กและสำหรับผู้อื่นด้วย และหาทางให้เด็กได้กระทำในสิ่งที่ดีนั้น โดยยึดมั่นกับการตัดสินใจของตน

✓ ธารง บัวศรี (ธารง บัวศรี 2506 : 137 - 162) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ของการกำหนดวินัยที่ดีไว้ว่า

1. ต้องมุ่งหมายเสริมสร้างพัฒนาการและบุคลิกภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. ต้องไม่ขัดกับขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎหมายบ้านเมือง และข้อบังคับของ

กระทรวงศึกษาธิการ

3. ต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกร้างสามัคคี
4. ต้องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยการร่วมรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
5. ต้องเป็นสิ่งที่มุ่งป้องกันมากกว่าการแก้ไข
6. ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้

อาภา ทัศนข่าง (อาภา ทัศนข่าง 2521 : 3) ได้เสนอวิธีสอนจริยศึกษาเอาไว้

ดังนี้

1. การเล่านิทานการร้องเพลง หรือการวาดภาพ
2. การเล่นเกม หรือการเล่นสมมุติ

3. การเล่นเกมส์ เพื่อการฝึกนิสัย
4. การอภิปรายจากตัวอย่างที่เกิดขึ้น
5. การสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อชักจูง

ฯลฯ

และนอกจากนั้นยังต้องยึดหลักว่า การสอนจริยศึกษานั้น ต้องกระทำบ่อย ๆ ฝึกบ่อย ๆ เต็มหรือ หนาแน่นบ่อย ๆ เท่าที่โอกาสจะมี แม้ว่าจะไม่ใช่เป็นเวลาสอนจริยศึกษาก็ตาม การที่บุคคลจะกระทำ สิ่งใดบ่อย ๆ จนติดเป็นนิสัยนั้น ถ้าวิเคราะห์ดูจะพบว่า มีองค์ประกอบใหญ่ ๆ อยู่สามประการ คือ

1. แรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลอยากกระทำ
2. ตัวเสริมกำลัง (Reinforcement) เป็นผลที่ช่วยให้ผู้กระทำเกิดกำลังใจอยากกระทำต่อไป คือ ถ้าทำแล้วได้ผลเป็นที่พอใจ เรียกว่าตัวเสริมกำลังทางบวก แต่ถ้าทำแล้วได้รับความล้มเหลวไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ เรียกว่าตัวเสริมกำลังทางลบ

3. ความคงเส้นคงวา (Consistency) การที่บุคคลได้รับบทเรียนทุกครั้ง เหมือนกัน ทำให้พฤติกรรมคงรูปมั่นคงและรวดเร็ว

ส่วน วิลสัน (Wilson. 1975 : 31) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนจริยศึกษา เอาไว้ว่า โรงเรียนควรมีช่วงเวลาดำเนินการปลูกฝังหรือการฝึกความคิดทางจริยธรรมไว้อย่างน้อย สองครั้งต่อหนึ่งสัปดาห์ โดยครูจะต้องใช้เทคนิคการสอน วิธีอุปกรณ์ประกอบการสอนต่าง ๆ ที่ เหมาะสม ตลอดจนต้องคอยทดสอบความรู้และประเมินจริยธรรมของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ อยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมดีขึ้นจริง ๆ

นอกจากงานวิจัยและข้อคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าวแล้ว ยังมีผลงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในประเทศไทย ที่กลุ่มนิสิตปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำการวิจัยในปี 2521 ซึ่งผลปรากฏว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมในการรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบนั้น นักเรียนจะมีพฤติกรรมในระดับที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด ใน ทุกภาคของประเทศไทย (จุบล เรียงสุวรรณ์ 2522 : 90) ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนยังขาดจริยธรรมทั้งสามคุณลักษณะนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงยิ่งทำให้เห็นว่า

จริยธรรมทั้งสามคุณลักษณะนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า ทดลองหาวิธีการเพื่อพัฒนาการ
สอนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพขึ้น ผู้วิจัยจึงคิดว่า ขบวนการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการให้หุ่นประกอบ
การเล่านิทานที่แสดงถึงความมีจริยธรรมนี้ คงจะเป็นตัวแบบที่ช่วยให้การพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียน
ได้ผลดี อีกทั้งคงจะเป็นวิธีที่สร้างความสนใจของเด็กได้วิธีหนึ่ง จึงได้คิดทดลองใช้วิธีนี้ขึ้นเพื่อดูว่าจะ
บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ได้รับเทคนิคแม่แบบ จะมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้
รับเทคนิคแม่แบบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สมัครธรรมดานด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อ โรงเรียนวัดมงกุฎโคราวาสี ต.คลองด่าน อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 ซึ่งมีอายุระหว่าง 8 - 10 ปี จำนวน 81 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สมัครธรรมดานด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อ โรงเรียนวัดมงกุฎโคราวาสี จ.สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 จำนวน 40 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้ คือ ให้นักเรียน จำนวน 270 คน ซึ่งกำลังเรียนในชั้นประถมปีที่ 3 โรงเรียนวัดมงกุฎโคราวาสี ปีการศึกษา 2524 ทำแบบทดสอบวัดวินัยในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำมาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จากนั้นนำคะแนนของนักเรียนทุกคน มาเรียงตามคะแนนจากสูงไปต่ำ แล้วจึงคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 30 ออกมา ได้จำนวน 81 คน ซึ่งผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่มีจริยธรรมด้านวินัยในตนเองต่ำ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มนี้ให้เหลือเพียง 40 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงสุ่มเข้าอีกครึ่งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน แล้วจึงทำการสุ่มผลกว่า กลุ่มใดจะเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อดำเนินการในขั้นทดลองต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

1. แม่แบบ (บทนิทานประกอบหุ่น)
2. แบบทดสอบวัดวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. การสร้างแม่แบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแม่แบบตามขั้นตอน ดังนี้
  - 1.1 ศึกษาทฤษฎีการใช้ "แม่แบบ" ของแบนตุรา
  - 1.2 ศึกษาขอบเขตและคำจำกัดความของวินัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบ
  - 1.3 เขียนเรื่องราวและพฤติกรรมของตัวแบบในรูปลักษณะนิทานประกอบตัวแสดงที่เป็นหุ่นมือ (Hand Puppet) โดยดัดแปลงมาจากเรื่องสั้น นิทาน และจากการแต่งขึ้นเองของผู้วิจัย โดยให้บทบาทของตัวละครที่แสดงโดยหุ่นที่จะเป็นตัวแบบมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความวินัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบ จำนวน 7 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องจะใช้เวลาในการทดลองประมาณ 30 - 40 นาที
    - 1.4 นำเรื่องราวและคำบรรยายที่เป็นบทนิทาน ไปให้ผู้ชำนาญทางด้านภาษา ด้านจริยธรรม ด้านจิตวิทยา และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
    - 1.5 จัดทำหุ่น ให้มีตัวละครสอดคล้องกับเรื่องราวในบทนิทานที่สร้างขึ้น โดยจัดทำเป็นหุ่นมือ (Hand Puppet) จำนวน 32 ตัว ซึ่งใช้กระดาษและเศษผ้าเป็นส่วนสำคัญ
    - 1.6 จัดทำเป็นบทนิทานประกอบหุ่น พร้อมคำบรรยาย โดยใช้เทปบันทึกเสียงประกอบ และใช้ผู้ร่วมงานในการเชิดหุ่นและบรรยายบทนิทาน รวม 3 คน
    - 1.7 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับเด็กในวัยเดียวกันที่มีสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่คล้ายคลึงกับเด็กที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของเครื่องมือ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และเหมาะสมต่อไป
    - 1.8 นำเครื่องมือที่แก้ไขและปรับปรุงแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างแบบทดสอบวัดวินัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบ
ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอน การสร้างแบบทดสอบสอบตามลำดับ ดังนี้
  - 2.1 ศึกษาขอบเขตและคำจำกัดความของวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกับผิดชอบ
  - 2.2 ให้นิยามปฏิบัติการของคำว่า วินัยในตนเอง และความรู้สึกับผิดชอบ

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ โดยให้มีข้อความสอดคล้องกับพฤติกรรมในนิยามปฏิบัติการเกี่ยวกับวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา ด้านการแนะแนว ด้านจริยธรรม และด้านจิตวิทยา ตรวจสอบและตัดสินว่า ข้อความแต่ละข้อวัดได้ตรงตามคุณลักษณะและพฤติกรรม ตามที่ต้องการหรือไม่

2.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 100 คน ซึ่งได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มตำบลคลองต่าน อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ รวมสี่โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนก่อสร้างคลองต่าน จำนวน 25 คน
2. โรงเรียนวัดสร้างโคก จำนวน 25 คน
3. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ จำนวน 25 คน
4. โรงเรียนบ้านทองค้ำ จำนวน 25 คน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความยากและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยมีเกณฑ์ของระดับความยาก (p) อยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อสอบ 27 เปอร์เซนต์ของ จุง เทห์ ฟาน (Chung Teh Fan) ปรากฏว่าได้ข้อทดสอบสำหรับใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร Kuder-Richardson (K-R 20) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .88

ลักษณะของแบบทดสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบวัดวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ มีทั้งหมด 30 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือกตอบสามตัวเลือก และคำตอบแต่ละข้อจะแสดงถึงพฤติกรรมที่บ่งถึงวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ดังตัวอย่าง

มาโนช เป็นหัวหน้าห้อง ป.3/1 ชั้นหนึ่ง มาโนช เห็นสมบัติมั่วโรงเรียนออกไป
ชื้อขนม ถ้านักเรียนเป็น มาโนช จะทำอย่างไร

- ก. ผากเงินสมบัติ ให้ช่วยชื้อขนมให้ด้วย
- ข. ทำเป็นมองไม่เห็น เพื่อรักษาความเป็นเพื่อน
- ค. เตือนสมบัติ ไม่ให้ระเมิดกฎระเบียบของโรงเรียน

การตรวจให้คะแนน

ให้ 1 คะแนน ในคำตอบที่ถูกต้อง เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

ให้ 0 คะแนน ในคำตอบที่ผิด

การดำเนินการทดลอง

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งใช้วิธีการทดลองแบบ Pretest
Posttest Controlled Group Design ซึ่งมีวิธีการทดลองตามลำดับขั้นดังนี้ คือ

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R_E	T_{E_1}	X	T_{E_2}
R_C	T_{C_1}	-	T_{C_2}

2. ชั้นการทดลอง ทำการทดลองกับเด็กกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยจัดให้กลุ่มทดลองได้ฟังและชมนิทานประกอบหุ่นที่เป็นแม่แบบ ซึ่งได้จัดทำไว้เป็นจำนวน 7 เรื่อง ใช้เวลาการทดลอง 7 ครั้ง ในแต่ละครั้งหลังจากจบนิทานประกอบหุ่นแล้ว ให้เด็กกลุ่มทดลองได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปเรื่องราวที่ได้จากการชมนิทานนั้น เป็นเวลาประมาณ 10 นาที เวลาที่ใช้ในการทดลองแต่ละครั้ง ประมาณ 30 - 40 นาที และในการทดลองแต่ละครั้ง จะใช้เวลาห่างกัน 1 วัน คือ ทดลองในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ จนครบเจ็ดครั้ง

สำหรับกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับเทคนิคแม่แบบ ให้เรียนรู้จากการสอนตามปกติ

3. ทำการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ทำการทดสอบหลังจากที่กลุ่มทดลองได้ฟังนิทานประกอบหุ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งเจ็ดครั้ง โดยทำการทดสอบพร้อมกันทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. นำคำตอบของทั้งสองกลุ่มมาตรวจให้คะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 39})$$

2. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 62})$$

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 144)

$$r_{tt} = \frac{n}{n - 1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right)$$

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียวกัน
โดยใช้ t-test จากสูตร

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}}$$

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 220)

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทั้งสอง
โดยใช้ t-test จากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 217)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่ที่วัดได้จากแบบทดสอบ ก่อนและหลังการทดลอง
n	แทน	จำนวนคู่
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เสนอตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบ ความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ
ก่อนและหลังการทดลอง
2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง
3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
4. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้ที่
รับผิดชอบก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้ที่
รับผิดชอบก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$		S	
		ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง/
กลุ่มทดลอง	20	20.40	26.20	3.15	3.97
กลุ่มควบคุม	20	20.65	20.90	3.62	4.05

จากตาราง 1 แสดงว่า ก่อนทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย
ที่ได้จากแบบทดสอบไม่แตกต่างกันมากนัก แต่หลังจากการทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" ที่เป็น
บทนิทานประกอบหุ่นแล้ว นักเรียนทั้งสองกลุ่มจะมีคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบแตกต่างกัน
มากขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	20	20.40	9.93	0.23
กลุ่มควบคุม	20	20.65	13.08	

จากตาราง 2 แสดงว่า ก่อนการทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" ด้วยเทคนิคการประกอบหุ่นนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลอง	20	118	854	9.15**
กลุ่มควบคุม	20	21	39	4.98**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า หลังจากทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" ด้วยบทนิทานประกอบ
 หุ่นแล้ว คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลองจะสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	20	26.20	15.79	4.17**
กลุ่มควบคุม	20	20.90	16.41	

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า หลังการทดลองใช้ เทคนิค "แม่แบบ" ด้วยเทคนิคการประกอบหุ่นแล้ว ปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษามลภาวะในเขตเมือง "แม่แบบ" ที่มีต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเอง ด้านความรู้สึก
รับผิดชอบ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กที่ได้รับทัศนคติแม่แบบ จะมีวิสัยทัศน์ในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับ
ทัศนคติแม่แบบ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงระดับประถมศึกษา
ที่มีจริยธรรมด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่ำ ซึ่งกำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดมงคล
โคธาวาสี ต.คลองด่าน อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2524 สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 40 คน ซึ่งคัดเลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
(Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แม่แบบ (บทนิทานประกอบหุ่น) จำนวนเจ็ดเรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมี
วิสัยทัศน์ในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

2.2 แบบทดสอบวัดวิสัยทัศน์ในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อ
มีสามตัวเลือก

3. วิธีดำเนินการทดลอง

3.1 นำแบบทดสอบวัดวิสัยทัศน์ในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบไปทำการทดสอบกับ
เด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว

3.2 ทำการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบ ซึ่งเป็นนิทานประกอบหุ่นกับกลุ่มทดลอง ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ โดยทำการทดลองทั้งหมดสี่ครั้ง ใช้เวลาในการทดลองสี่ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที โดยแต่ละครั้งจะใช้เวลาห่างกันหนึ่งวัน ส่วนกลุ่มควบคุมให้เรียนรู้จากการสอนตามปกติ

3.3 ภายหลังจากการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบครบตามโปรแกรมแล้ว นำแบบทดสอบเดิมไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้ t-test (Pooled Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

2. ใช้ t-test (Dependent Sample) เพื่อทดสอบความแตกต่างของความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของแต่ละกลุ่ม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พอจะสรุปเป็นผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังต่อไปนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบพื้นฐานทางวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2. เมื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองแล้วกลุ่มทดลองจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเดิม

3. เมื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่เด็กกลุ่มทดลองจะมีวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมมาก

4. ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ โดยเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบกับการไม่ใช้เทคนิคแม่แบบว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ จากผลการศึกษาคั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ก่อนที่จะใช้เทคนิคแม่แบบ นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะมีวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบที่ได้จากการวัดด้วยแบบทดสอบอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำไม่แตกต่างกัน นั่นคือ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีจริยธรรมทางด้านนี้เพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจได้มาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของเด็กเอง เช่น จากการได้เห็นแบบอย่างจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อน ๆ ของเด็ก

2. หลังการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบ ปรากฏว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการสอบวัดด้วยแบบทดสอบเพิ่มขึ้นจากเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเรียนในห้องตามปกติ แต่อย่างไรก็ตาม จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในตารางที่ 3 และที่ 4 จะเห็นได้ชัดว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้เทคนิคแม่แบบในกระบวนการเรียนการสอน ช่วยทำให้เด็กเกิดการพัฒนายินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ได้มากกว่าการเรียนตามปกติ

3. นักเรียนในกลุ่มทดลอง ซึ่งเรียนรู้โดยการใช้นิเทศนิเทศแม่แบบจะมีวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการใช้นิเทศนิเทศแม่แบบมีแนวโน้มทำให้เด็กเกิดการพัฒนายินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบได้มากกว่าการเรียนตามปกติ โดยที่การใช้นิเทศนิเทศแม่แบบ มีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล และมีผลทำให้ผู้ที่ได้รับแม่แบบ มีวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ทั้งนี้เป็นเพราะแม่แบบซึ่งเป็นเทคนิคประกอบหุ่นนี้สามารถจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจและจดจำพฤติกรรมที่เหมาะสมของตัวเองได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้น จะได้รับผลตอบแทนที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะเป็นเครื่องจูงใจให้เด็กเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมตาม แม่แบบ ที่สร้างขึ้น เนื่องจากเด็กในวัย 8 - 12 ปีนี้ ตามทฤษฎี

พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก กล่าวไว้ว่า เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากสังคม ดังนั้น จึงเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่สังคมเห็นชอบ เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลทั่วไป การเลียนแบบจึงเกิดขึ้นได้ง่ายในเด็กวัยนี้ ซึ่งผลการทดลองครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว เพราะเด็กกลุ่มทดลองซึ่งได้รับแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เลือกพฤติกรรมที่สังคมยอมรับมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงกล่าวได้ว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เหมาะสมแก่การให้แม่แบบ เพื่อให้เกิดการเลียนแบบได้มากวัยหนึ่ง ดังนั้น โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงควรค้นหาหรือเลือกแบบอย่างที่ดีมาเสนอแก่เด็กเพื่อให้เกิดการเลียนแบบและเก็บไว้ในทางที่ดี อันจะเป็นการวางรากฐานพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมแก่เยาวชนที่จะเป็นพลเมืองที่ดีและเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

ผลการทดลองครั้งนี้สอดคล้องกับผลการทดลองของกาญจณี แก้วทรวง (กาญจณี แก้วทรวง 2523 : 233) ที่พบว่า ภายหลังจากทดลองใช้เทคนิคแม่แบบแล้ว กลุ่มที่ได้รับเทคนิคแม่แบบ จะมีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับเทคนิคแม่แบบ และยังสอดคล้องกับการทดลองของ ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ 2524 : 53) ที่พบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบ มีผลทำให้กลุ่มที่ได้รับ แม่แบบ มีความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับเทคนิคแม่แบบ ดังนั้น จึงสรุปผลการทดลองครั้งนี้ได้ว่า กลุ่มที่ได้รับเทคนิค "แม่แบบ" จะมีความในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับเทคนิค "แม่แบบ" ซึ่งสอดคล้องกับสัมมิตฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กกลุ่มทดลอง พบว่า เด็กกลุ่มนี้มีความสนใจ กระตือรือร้น และตั้งใจในการชมบทนิทานประกอบหุ่นมาก และเมื่อให้สรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแม่แบบก็สามารถสรุปได้ถูกต้องและแสดงความคิดเห็น ได้อย่างกว้างขวาง และในเรื่องอิทธิพลของแม่แบบนั้นจะสังเกตได้ว่า เด็กจะสนใจเลียนแบบและยกย่องแม่แบบที่มีพฤติกรรมที่กล้าแล้วได้รับผลดีตอบแทนมากกว่าแม่แบบที่มีพฤติกรรมที่กล้าแล้วเป็นผลเสียต่อตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ จากการสังเกตของ แบนดูรา (Bandura, 1977 : 22 - 26) ที่ว่า บุคคลจะเลือกพฤติกรรมของแม่แบบที่ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองมากกว่าพฤติกรรมของแม่แบบที่ก่อให้เกิดผลเสีย

ต่อตนเอง จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า การสร้างแม่แบบเพื่อต้องการให้เกิดการเลียนแบบนั้น จะต้องแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมนั้น ๆ ทำให้แม่แบบได้รับผลตอบแทนในทางที่ดี จึงจะเป็นการช่วยให้เด็กเกิดการเลียนแบบได้มาก

อีกประการหนึ่ง จากการทดลองผู้วิจัยพบว่า การเสนอตัวแบบในรูปของบทนิทานประกอบหุ่นนั้น ควรที่จะสร้างหุ่นมือที่ช่วยงามหลาย ๆ ตัวในนิทานแต่ละเรื่อง ไม่ควรที่จะนำหุ่นตัวเก่าไปใช้กับนิทานเรื่องใหม่มากนัก เพราะจะทำให้เด็กไม่กระตือรือร้นและตื่นตัวในการขมนิทานนั้น เพราะหุ่นเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญมาก ในอันที่จะดึงดูดให้เด็กสนใจและตั้งใจ ขมนิทานของตัวแบบในบทละครนั้น โดยที่ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย อันจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการเลียนแบบได้อย่างรวดเร็วและได้ผลดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาครั้งนี้ แสดงว่า การใช้เทคนิคแม่แบบ ที่เป็นนิทานประกอบหุ่นสามารถพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กได้ จึงควรสนับสนุนให้ครูผู้ทำการสอนทางด้านจริยธรรม ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิคการใช้แม่แบบให้เข้าใจ ในเรื่องของรูปแบบของ แม่แบบ และวิธีการนำเสนอบทนิทานของแม่แบบ ตามที่ตนเองถนัด เพื่อจะได้เป็นแนวทางที่จะร่วมกันส่งเสริมให้มีการใช้เทคนิคแม่แบบได้อย่างกว้างขวางในโรงเรียนเพื่อจะทำให้เด็กเรียนมีวินัยในตนเอง อันจะเป็นผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมในภายหน้า

2. ควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคนิคและสื่อการเรียนใหม่ ๆ ในการสอนเกี่ยวกับวินัยในตนเองด้านอื่น ๆ ให้แก่นักเรียนทั่วไป เพราะวินัยในตนเองนี้ถือเป็นจริยธรรมด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมยากที่จะสอนให้เข้าใจได้อย่างซาบซึ้ง จึงควรมีเทคนิคและสื่อการเรียน ที่จะ เป็นเครื่องเร้าให้เด็กเกิดความสนใจอยากดูอยากเห็นและใคร่ที่จะปฏิบัติตาม

3. จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 8 - 12 ปีมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบในรูปของ บทนิทานประกอบหุ่นมาก ดังนั้น ครูผู้สอนจริยธรรมควรมีการส่งเสริมให้ใช้หุ่นในการสอนจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ต่อไป และควรร่วมมือกันจัดทำหุ่นที่ช่วยงามขึ้น

หลาย ๆ ตัว เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและไม่เบื่อหน่ายต่อบทเรียน โดยอาจจะขอความร่วมมือจากฝ่ายเทคโนโลยีของทางโรงเรียน หรือขอความร่วมมือจากคณะครูผู้สอนหรือบรรณารักษ์ร่วมกันจัดทำหุ่นขึ้น เพื่อการประหยัดทั้งด้านทุนทรัพย์และเวลา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทดลองใช้สถานที่ประกอบหุ่นเป็นแม่แบบ เพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านอื่น ๆ
2. ควรทดลองศึกษาเปรียบเทียบ การใช้แม่แบบที่มีเนื้อหาในเชิงบวกกับแม่แบบที่มีเนื้อหาในเชิงลบดูว่า แม่แบบลักษณะใด ที่จะส่งผลให้ผู้รับการเรียนแบบและเก็บค่า พร้อมทั้งนำไปปฏิบัติได้ดีกว่ากัน
3. ควรทดลองเปรียบเทียบการใช้เทคนิคแม่แบบ ซึ่งเป็นนิทานประกอบหุ่น โดยใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบดูว่า จะได้ผลแตกต่างกันหรือไม่
4. ควรทดลองใช้เทคนิคแม่แบบ โดยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาวิสัยในตนเอง ว่าจะได้ผลอย่างไร
5. ควรทดลองใช้เทคนิคแม่แบบ กับการพัฒนาวิสัยในตนเองด้านความรู้สึก รับผิดชอบ กับเด็กวัยอื่น ๆ

بزرگواران

* ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ การใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 63 หน้า อัดสำเนา
พุทธทาส "แนะแนวจริยธรรม" ปรากฏาอบรมครูส่วนกลางที่หอประชุม คุรุสภา 2505,
356 หน้า

ภัทรา นิคมานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบวินัยในตนเอง
ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2517, 87 หน้า อัดสำเนา

บุพา อาเนันทสิทธิ์ การศึกษาผลการลอบล่วนสืบสวน (Inquiry Method) ในวิชาวิทยาศาสตร์
ที่มีผลต่อความคิดแบบลอบล่วนความถนัดทางการเรียน และความรู้สึกรับผิดชอบ ปริญญาโท
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 140 หน้า อัดสำเนา

ล้วน ลำยยศ และ อังคณา ลำยยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช
2522, 276 หน้า

วรรณวิภา ทองงอก ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ใน
การเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ปริญญาโท กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 87 หน้า อัดสำเนา

วรรณ รักรธรรม การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการ ผลสัมฤทธิ์ และความ
รู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทย และเด็กไทยเชื้อชาติจีน ปริญญาโท กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 70 หน้า อัดสำเนา

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบควบคุม
ความเชื่อเพื่อและวินัยทางสังคม ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2517, 189 หน้า อัดสำเนา

* สุชา จันทร์เอม "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย" วารสารแนะแนว หน้า 49 - 53
กรกฎาคม - กันยายน 2511

สุเชษฐ์ ม่าเหมรัมย์ อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ปริญญาโท
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 91 หน้า อัดสำเนา

- อภิสิทธิ์ วงษา ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก ปรินญาพันธ์
 กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประถมมิตร 2517, 69 หน้า สดสำเนา
- อาภา ทัศนข้าง "แนวคิดในการสอนจริยศึกษา" ประยาศึกษา 5 : 3 ธันวาคม 2521
- อุบล เรียงสุวรรณ ผลการวิจัยทางการศึกษา การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 17 กุมภาพันธ์
 2522 ภาควิชาการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- X Ausubel, David P. and Floyed G. Robinson. School Learning. New York, Holt, Rinchart and Winston, Inc., 1969. 396 p.
- ⊙ Bandura, Albert. Principle of Behavior Modification. New York, Holt, Rinchart and Winston, 1969. 677 p.
- ① Bandura, Albert and Richard H. Walters. Social Learning and Personality Development. New York, Holt, Rinchart and Winston, Inc., 1963. 329 p.
- Banduam, Albert. Social Learning Theory. New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1977: 247 p.
- ✓ English, H.B., and A.C. English. A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms. Longman, Green and Co., 1958. 594 p.
- Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. New Jersey, Educational Testing Service, Princeton, 1952. 32 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd. ed., Tokyo, McGraw-Hill Kogakusha, 1971. 278 p.
- x Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd. ed., New York, McGraw-Hill, 1959. 681 p.
- ✓ Hoffman, Marlin L. "Moral Development," in Carmichael's Manual of Child Psychology. p. 261 - 360, New York, Wiley and sons, Inc., 1970.
- McDavid, J.W. "Effect of Ambiguity of Imitative Cues upon Learning by Observation," Journal of Social Psychology. 62 : 165 - 174, February, 1964.
- ⊙ McManis, D.L. "Effects of Peer-Models VS. Adult-Models and Social Reinforcement on Intentionality of Children's Moral Judgments," Journal of Psychology. 1974. 87, 159 - 170 p.
- ⊙ Midlarsky, E., Jame H. Bryan and Philip Brickman. "Aversive Approval: Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior," Child Development. 44 : 321 - 328, June 1973.

- Mitton, Betty L. and Dale B. Harris. "The Development of Responsibility in Children," in The Child: A Book of Reading. v. 46, p. 407 - 416, ed. by Jarome M. Siedman, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1962.
- Mueller, D.J. "Differences in Social Responsibility Among Various Groups of College Students," Dissertation Abstracts. 31 : 2, August, 1969.
- Peck, R.F. "Family Patterns Correlated with Adolescent Personality Structure," Journal of Abnormal and Social Psychology. 62 : 374, November, 1958.
- o Rosenthal, Ted L. and Barry J. Zimmerman. "Instructional Specificity and Outcome Expectation in Observationally Induced Question Formulation," Journal of Educational Psychology. 63 : 500 - 504, October, 1972.
- Sears, Robert Richardson and others. Patterns of Child Rearing. Illus. by Jean Berwick Evanson Ill. Ray., Peterson, 1957. 549 p.
- ✓ Sheviakov, G.V. and R. Fritz. Discipline for Today's Children and Youth. National Education Association, 1955. 64 p.
- Siedman, Jerome M. The Child: A Book of Reading. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1962. 674 p.
- Vincent, Elizabeth Lee. Human Psychological Development. New York, The Ronald Press Company, 1961. 522 p.
- Wiggins, Jerry S. and others. The Psychology of Personality Reading. Addison-Wesley, 1971. 705 p.
- Wilson, J. "Moral Education and the Curriculum," in Taylor (edit.) Progress and Problems in Moral Education. Slough: National Foundation for Educational Research, 1975. 96 p.
- o Zimmerman, Barry J. and Ted L. Rosenthal. "Observational Learning of Rule-Governed Behavior by Children," Psychological Bulletin. 81 : 29 - 42, January, 1974.

การพิมพ์

ภาคผนวก ก.

การวิเคราะห์ข้อมูล

แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบทดสอบวัดวินัยในตนเอง
ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

ข้อที่	P _H	P _L	p	r	ข้อที่	P _H	P _L	p	r
1	.96	.56	.79	.57	16	.96	.39	.72	.67
2	.96	.39	.72	.67	17	.96	.35	.70	.69
3	.96	.48	.76	.62	18	.96	.48	.76	.62
4	.96	.52	.78	.59	19	.83	.35	.60	.50
5	.83	.26	.55	.57	20	.96	.30	.68	.72
6	.96	.48	.76	.62	21	.96	.48	.76	.62
7	.96	.56	.79	.57	22	.96	.22	.64	.76
8	.96	.48	.76	.57	23	.96	.39	.72	.67
9	.96	.56	.79	.57	24	.87	.35	.63	.55
10	.91	.26	.61	.66	25	.96	.35	.70	.69
11	.96	.43	.74	.65	26	.91	.56	.75	.45
12	.96	.43	.74	.65	27	.96	.26	.66	.74
13	.87	.22	.56	.64	28	.96	.43	.74	.65
14	.96	.52	.78	.59	29	.96	.35	.70	.69
15	.96	.30	.68	.72	30	.96	.56	.79	.57

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right)$$

$$= \frac{30}{29} \left(1 - \frac{6.01}{39.96} \right)$$

$$= \frac{30}{29} (1 - 0.150)$$

$$= \frac{30}{29} (0.85)$$

$$= 0.879$$

$$= 0.88$$

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	20	20.40	9.93	0.23
กลุ่มควบคุม	20	20.65	13.08	

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}} \\
 &= \frac{20.65 - 20.40}{\sqrt{\frac{(20 - 1)(13.08) + (20 - 1)(9.93)}{(20 + 20 - 2)} \left(\frac{1}{20} + \frac{1}{20} \right)}} \\
 &= \frac{.25}{\sqrt{\frac{(19)(13.08) + (19)(9.93)}{38} \times .10}} \\
 &= \frac{.25}{\sqrt{\frac{(248.52) + (188.67)}{38} \times .10}} \\
 &= \frac{.25}{\sqrt{11.51 \times .10}} \\
 &= 0.23
 \end{aligned}$$

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลอง	20	118	854	9.15**

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}} \\
 &= \frac{118}{\sqrt{\frac{(20)(854) - (118)^2}{(20-1)}}} \\
 &= \frac{118}{\sqrt{\frac{17080 - 13924}{19}}} \\
 &= \frac{118}{\sqrt{\frac{3156}{19}}} \\
 &= \frac{118}{\sqrt{166.11}} \\
 &= \frac{118}{12.89} \\
 &= 9.15
 \end{aligned}$$

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มควบคุม	20	21	39	4.98**

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}} \\
 &= \frac{21}{\sqrt{\frac{(20 \times 39) - (21)^2}{19}}} \\
 &= \frac{21}{\sqrt{\frac{780 - 441}{19}}} \\
 &= \frac{21}{\sqrt{\frac{339}{19}}} \\
 &= \frac{21}{\sqrt{17.84}} \\
 &= \frac{21}{4.22} \\
 &= 4.98
 \end{aligned}$$

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	20	26.20	15.79	4.17**
กลุ่มควบคุม	20	20.90	16.41	

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{26.20 - 20.90}{\sqrt{\frac{(20 - 1)(15.79) + (20 - 1)(16.41)}{20 + 20 - 2} \left(\frac{1}{20} + \frac{1}{20} \right)}} \\
 &= \frac{5.30}{\sqrt{\frac{(19)(15.79) + (19)(16.41)}{38} \times .10}} \\
 &= \frac{5.30}{\sqrt{\frac{300.01 + 311.79}{38} \times .10}} \\
 &= \frac{5.30}{\sqrt{\frac{611.80}{38} \times .10}} \\
 &= \frac{5.30}{\sqrt{16.10 \times .10}} \\
 &= 4.17
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ข.

1. นิทานประกอบหุ่น ที่ใช้ทดลอง
2. แบบทดสอบวัดวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

งานที่รับผิดชอบ

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
อุปกรณ์	เวทีก่อนมือ เทปบันทึกเสียง ฉาก
ตัวละคร	ใช้หุ่นเชิดมือ รวม 5 ตัว พ่อ หุ่นผู้ชาย มีหนวด ใส่แว่นตา แม่ หุ่นผู้หญิง แต่งชุดสีน้ำเงิน ไพรชัย หุ่นเด็กชาย ใส่เสื้อสีแดง วิชัย หุ่นเด็กชาย ใส่เสื้อสีเหลือง นิกร หุ่นเด็กชาย ใส่เสื้อลาย ใส่หมวกสีขาว
เวลา	30 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	งานที่รับผิดชอบ
ฉาก	ภายในบ้านของไพรชัย และวิชัย มีหุ่น พ่อ แม่ ไพรชัย วิชัย
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
บทพากย์	เช้าวันเสาร์ คุณพ่อกับคุณแม่ จะออกไปทำธุระนอกบ้าน จึงสั่งให้ไพรชัย และวิชัยล้างจานในห้องคอยดูแลบ้านให้เรียบร้อย โดยมอบหมายให้ ไพรชัย ตัดหญ้าที่สนามให้เรียบร้อย และให้วิชัยจัดบ้านให้สะอาด ไพรชัยกับวิชัยก็รับคำ (หุ่น พ่อ และ แม่ เดินเข้าฉากทางด้านซ้ายมือ)
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
บทพากย์	เมื่อคุณพ่อ กับคุณแม่ ออกไปแล้วไพรชัย ก็เตรียมจะไปตัดหญ้าที่สนาม ที่คุณพ่อสั่ง (หุ่นไพรชัยถือกรรไกรตัดหญ้าอันเล็ก ๆ) แต่ก็มีเสียงกตกริ่งดังมาจากหน้าบ้าน (เสียงกตออกต) วิชัยจึงไปเปิดประตู (ประตูทำด้วยกระดาษแข็ง) ก็พบว่าผู้ที่มาตกริ่งเรียกก็คือ นิกร เพื่อนของเขา ที่อยู่ใกล้บ้านนั่นเอง (หุ่นนิกรออกมาทางขวามือของเวที)

- ฉกร ไปเที่ยวบ้านส้มช่ายกิมโหม วันนี้ส้มช่ายเขาจัดงานวันเกิด เขาให้มาช้วนนาย
2 คน ไปด้วย
- วชัย ไปโหมฟ้าโพรัช
- โพรัช อยากจะไปหรอก แต่คุณอ๋อให้ดูแลบ้าน แล้วก็ให้ตัดหญ้าด้วย เที่ยวทำงานกลับมา
เรายังไม่ทำงานจะดูเอา
- ฉกร ไปเที่ยวเดี่ยวแหละน่า เที่ยวค่อยกลับมาทาก็ได้
- วชัย ไปเถอะ ฟ้าโพรัช เที่ยวกลับมาทาก็ได้น่า
- โพรัช คุณอ๋อให้เธอกลับบ้าน และทำความสะอาดไม่ใช่หรอ วชัย เที่ยวคุณพ่อกลับมา
จะดูเอานะ อย่าไปเลย
- วชัย เที่ยวผมกลับมาทาก็ได้น่า ไปเถอะฟ้าโพรัช
- โพรัช อย่าเลย อย่าไปเลยวชัย ทำงานให้เสร็จก่อนเถอะน่า แล้วค่อยไปทหลัง
- วชัย ไปกับเถอะฉกร ฟ้าโพรัชเขาไม่ไปหรอก
- โพรัช เที่ยวกลับมาทำงานไม่เสร็จ คุณอ๋อจะดูเอานะ
- วชัย ไม่ใช่ไรหรอกน่า ไปละนะ
(หันวชัย และฉกร โบกมือลาหันโพรัช และเข้าจากทางซ้ายมือไป)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์ วชัยsingไปเที่ยวที่บ้านเพื่อนกับฉกร ส่วนโพรัชทำงานที่คุณพ่อมอบหมายให้
ด้วยความตั้งใจ จนเสร็จ
(หันวชัย ถือกระบะโกศทำตัดหญ้า)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์ กระทั่งเวลาเย็น วชัยก็ยังไม่กลับมา ก็พอดีคุณพ่อคุณแม่กลับมาถึงบ้าน
(หันพ่อและแม่ ถือขนมเป็นกล่องออกมาทางขวามือของเวที)
และเห็นว่า โพรัชทำงานได้เรียบร้อยดี

การแบ่งงาน

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรู้สึกรับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน
อุปกรณ์	เวทีก่อนมือ เทปบันทึกเสียง ฉาก
ตัวละคร	วิชัย - หุ่นผู้ชาย พระณี - หุ่นผู้หญิง แต่งชุดสีชมพู แดง - หุ่นผู้หญิง แต่งชุดสีน้ำเงิน
เวลา	35 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	การแบ่งงาน
ฉาก	ภายในบ้านหลังหนึ่ง (หุ่นพระณี กวาดบ้าน หุ่นวิชัยนั่งอ่านหนังสือ)
บทพากย์	ที่บ้านเล็ก ๆ หลังหนึ่ง มีสามีภรรยาคู่หนึ่ง สามีชื่อวิชัย ส่วนภรรยาชื่อ พระณี ทั้งคู่รักกันมาก งานบ้านต่าง ๆ พระณีเป็นผู้ทำแต่ผู้เดียว ส่วนวิชัยนั้น คิดว่าตนเองเป็นผู้ชาย จึงไม่ได้ทำงานบ้านแต่อย่างใด วันหนึ่งขณะที่พระณีกวาดบ้านอยู่ หลังจากที่ต้องทำอาหารซักผ้า รีดผ้าแล้ว โดยที่วิชัย กำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่
พระณี	ฉันเหนื่อยเต็มทีแล้วนะคะ ต้องซักผ้า รีดผ้า ทำอาหาร กวาดบ้าน ภูบ้าน ฉึปาทะ แต่คุณไม่เคยช่วยฉันเลย แม้แต่ล้างจาน ฉันต้องทำคนเดียวทุกวัน
วิชัย	ก็คุณเป็นผู้หญิง เป็นภรรยาผมนี่นา ก็ต้องเป็นหน้าที่ของคุณคนเดียวเท่านั้น
พระณี	ก็ทำไมคุณไม่ช่วยฉันบ้างล่ะ คุณเป็นหัวหน้าครอบครัวแท้ ๆ แทนที่จะช่วยกัน รับผิดชอบหน้าที่ในบ้าน ไม่มีเลยสักนิด นี้อะไรต่อไปฉันคงจะต้อง เปลี่ยนปลั๊กไฟเองแน่ถ้าเกิดมันเสีย ไม่เอาละ ต้อไปนี้ฉันเลิกทำเด็ดขาด คุณต้องทำทุกอย่างเองบ้าง (เปิดฉาก)

- บทพากย์ ตั้งแต่วันนั้น พรรณก็เลิกทำงานบ้านทุกอย่าง เธอปล่อยให้วิชัยเป็นคนทำทุกอย่าง กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำอาหาร แม้กระทั่งปะปูนเสื่อผ้า ซึ่งเธอเคยเป็นคนทำมาก่อน ส่วนตัวเธอเองนั้นก็แต่งตัวสวยงาม เขียว เตर่หูหึ่งตุลละคร ส่นุกสนานเต็มที่
- วันหนึ่งหลังจากที่พรรณออกไปเขียว เตร่นอกบ้าน โดยปล่อยให้ลำมีเป็นผู้ทำงานบ้าน เช่นเคย เมื่อกลับมาถึงบ้าน พรรณรู้สึกดีมาก ผิงเข้าไปในครัวโดยหวังว่า วิชัยคงจะทำอาหารเตรียมไว้ให้เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อไปที่โต๊ะอาหารก็ปรากฏว่า โต๊ะว่างเปล่า ไม่มีเสื่ออาหารตั้งอยู่เหมือนอย่างเคย วิชัยจึงรีบกลับ เข้ามา
- ฉาก ภายในบ้าน (หุ่นวิชัย กำลังทำงานบ้าน หุ่นพรรณ เดินออกมาจากเวทีทางขวามือ)
- วิชัย ไม่เอาแล้ว ต่อไปนี่ผมจะไม่ทำอีกแล้ว กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำอาหาร บอกให้รู้ เลิกทำเด็ดขาด เหนื่อยจะตายอยู่แล้ว
- พรรณ แล้วคุณจะให้ใครทำ ให้สิ้นทีมนะรี ไม่มีทาง
- วิชัย คุณก็ไม่ว่า ผมก็ไม่ว่า แล้วเราจะทำอย่างไรดีละ
- พรรณ จ้ะ เราจ้างสาวไฮ้ดีไหมละ จะโตมาทำงาน
- วิชัย เอาอย่างจ้ะก็ได้ แล้วผมจะไปถามสำนักศักดิ์หางานเขาให้พรุ่งนี้เลยนะ (ปิดฉาก)
- บทพากย์ ครั้งเมื่อได้สาวไฮ้มาแล้ว ทั้งสองสามีภรรยาที่เคยสบายไม่ต้องทำงานบ้านอีกต่อไป ต่างก็แต่งตัวออกไปเขียวนอกบ้านด้วยกัน ปล่อยให้สาวไฮ้เป็นผู้ทำงานบ้าน แต่ผู้เดียว
- วันหนึ่งหลังจากที่วิชัย และพรรณกลับจากดูภาพยนตร์ ก็กลับมามีบ้าน โดยหวังใจว่า จะกลับมารับประทานข้าวที่บ้าน เมื่อมาถึงบ้านก็เรียกแดงสาวไฮ้
- ฉาก ภายในบ้าน (หุ่นวิชัย และพรรณอยู่หน้าเวที)
- วิชัย แดง แดง เอ๊ะทำไมไม่มานะ แดง แดง ทำอะไรอยู่ ดูบ้านเลอะเทอะไปหมด

- บทพากย์ พระณิและวิชัย เรียบกอยู่มาน ก็เห็นว่าล่าวไช้ไม่รู้อยู่ที่ไหน
- พระณิ อูฮิ ข้าวปลาอาหารก็ไม่มี แดงนี่ชกจะเหลวไหลใหญ่แล้วนะคะ
(หุ่นแดงเดินออกมาทางขวามือของเวที)
- วิชัย เห็นนะสิ อ้าว มาพอดี ใจ แดง ทำไมบ้านช่องและเทอะอย่างนี้ละ
ข้าวปลาก็ไม่เตรียมไว้
- แดง แหม! คุณคะไม่ไหวแล้ว งานมากเหลือเกิน ทั้งกวาด ถู ชักฟอก ทำอาหาร
ส่วนทำไมไหวหรือคะ คุณเพิ่งกลับจากไปเที่ยวสนุกกันเต็มที แต่ดิฉันไม่มีเวลา
พักผ่อนเลย ดิฉันขอลาออกค่ะ
- วิชัย เตียว ๆ แดง อย่างเพิ่งลาออกเลยนะ เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ต่อไปดิฉันมา
แบ่งหน้าที่กันทำดีกว่า ทุกคนจะต้องมีงานที่ตนต้องรับผิดชอบไม่ใช่ให้คนหนึ่งคนใด
ทำเสียคนเดียว เอาละ ฉันจะรับหน้าที่กวาดถูบ้านเอง
- พระณิ ถ้าอย่างนั้น หน้าที่ตัดตกแต่งบ้านกับปะเข็บเสื้อผ้าฉันรับเองค่ะ
- วิชัย เอาละ แดงเธอก็เป็นคนทำอาหาร กับซักชุดเสื้อผ้าก็แล้วกันนะ
- แดง ดีค่ะ
(หุ่นทุกตัวต่างทำหน้าที่ของตน)
- บทพากย์ ดั่งนั้นงานต่าง ๆ จึงไม่รัดตัว และไม่เหนื่อยกันมาก ต่างก็มีเวลาพักผ่อนกันได้เพียงพอ
ทั้งวิชัย พระณิ และแดงล่าวไช้จึงอยู่กับอย่างลู่สบายตลอดมา ทั้งนี้เพราะแต่ละคน
ต่างก็ช่วยเหลือกันและรับผิดชอบในงานของตนเอง เห็นเอง
- วิชัย นี่เห็นไหมละ ถ้าทุกคนรู้จักแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบงานทุกอย่างก็เรียบร้อย และ
ทุกคนก็อยู่กับอย่างเป็นลู่ จริงไหม
- พระณิ จริงด้วย
- แดง จริงค่ะ
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
(ปิดฉาก)

เจ้าหญิงกับพ่อมด

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรู้สึกกับมิตรชอบ
อุปกรณ์	เวท หุ่นมือ เทปบันทึกเสียง ฉาก
ตัวละคร	ไข่มุกเข็มมือ พระเจ้าลูทาร์คัน หุ่นผู้ช่วย มิหนวด เจ้าหญิงมณีนพรัตน์ หุ่นเจ้าหญิง เมมซ่า หน้าตาล้วย พ่อมด หุ่นผู้ช่วย ฉมุกแหลม ไล่หมวกแหลมสีดา เลือดลมดำ เจ้าชายวีระ หุ่นผู้ช่วย มือถือดาบ เทวดา หุ่นผู้ช่วย ไล่หมวกยอดแหลม ๆ สีขาว
เวลา	35 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	เจ้าหญิงกับพ่อมด
ฉาก	ภาพปราสาทแห่งหนึ่ง
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
บทพากย์	ครึ่งหนึ่งนานมาแล้ว มีเมือง ๆ หนึ่ง พระราชาผู้ครองเมืองทรงพระนามว่า พระเจ้าลูทาร์คัน พระองค์มีพระราชโอรสซึ่งทรงมีพระสิริโฉมงามตงามมาก มีพระนามว่า เจ้าหญิงมณีนพรัตน์ กิดิศัพท์ความงามของเจ้าหญิงเสียงลือไปทั่วทุกทิศ จนกระทั่ง พ่อมดคนหนึ่งทราบข่าวความงามของเจ้าหญิงเข้า มันจึงอยากที่จะได้ตัวเจ้าหญิง ดังนั้นพ่อมดจึงเดินทางมายังเมืองของพระเจ้าลูทาร์คัน
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง) (หุ่นพ่อมด และหุ่นพระเจ้าลูทาร์คัน ออกมาทางขวาของเวที)
พ่อมด	ข้าได้ยินกิดิศัพท์ความงามของเจ้าหญิงมณีนพรัตน์ ข้าจึงอยากแต่งงานกับเจ้าหญิง ข้าหวังว่า พระองค์คงจะไม่ขัดข้อง
พระเจ้าลูทาร์คัน	ไม่ได้หรอกท่าน ลูกสาวของข้ายังเล็กอยู่มาก และนางก็ไม่ได้รักท่านด้วย
พ่อมด	ท่านก็บังคับนางสิ

- พระเจ้าสุทโธทัญญู ข้าไม่เคยบังคับใจลูกสาว โดยเฉพาะเรื่องคู่ครอง ข้าจะให้ลูกตัดสินใจเอง
- พอมด ถ้าท่านไม่ให้เจ้าหญิงแก่ข้า ข้าจะล่่าปให้คนในเมืองนี้กลายเป็นหินไปหมด
ทุกคนเลย
- พระเจ้าสุทโธทัญญู ข้าก่อนพอมด ชาวเมืองของข้าเขาไม่รู้เรื่องอะไรกับท่านเลยท่านจะทำอย่างนั้น
ไม่ได้นะ
- พอมด เอาละ ข้าจะให้เวลาพระองค์ตัดสินพระทัย 3 วัน ถ้าหากพระองค์ไม่ตกลง
ข้าจะล่่าปให้ทุกคนในเมืองเป็นหินให้หมด ฉะนั้นพระองค์ อ่า อ่า อ่า ...
(ปิดฉาก)
- ฉาก ภายในห้องพระโรง (หุ่นพระเจ้าสุทโธทัญญู และเจ้าหญิงออกมาทางขวามือของเวที)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์ พระเจ้าสุทโธทัญญู ทรงกล่่าดลุมพระทัยมาก เวลามาผ่านไป 2 วัน พระองค์ก็ยังไม่ทราบว่าจะ
จะทำอย่างไรดี จะล่่าพระราชธิดาไปให้พอมด ก็ทรงล่่าล่่าเจ้าหญิง และ
พระองค์ทรงรักพระราชธิดามากเกินกว่าที่จะทำเช่นนั้นได้ ครั้นจะไม่ล่่าเจ้าหญิง
ไปให้พอมด พระองค์ก็เกรงว่าบรรดาชาวเมืองจะต้องกลายเป็นหินไปหมด
เจ้าหญิงเห็นพระทัยทรงล่่างเกิดเห็นภรรยาของพระบิดาผิดไปจากเดิม จึงตรัสถาม
พระบิดา
- เจ้าหญิง เป็นอะไรไปหรือเพคะ เล็ดจพ่อก ลุกเห็นเล็ดจพ่อกทำทางไม้ล่่าบายพระทัยมา 2 วันแล้ว
- พระเจ้าสุทโธทัญญู ไม่มีอะไรหรอก ลุกเอ๊ย
- เจ้าหญิง ไม่จริงดอกเพคะ มีอะไรเล็ดจพ่อกก็เล่่าให้ลูกฟังเกิดเพคะ ลุกอาจจะช่วย
เล็ดจพ่อกได้นะเพคะ
- บทพากย์ พระเจ้าสุทโธทัญญูจึงเล่่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เจ้าหญิงฟัง เจ้าหญิงตกพระทัยมาก
แต่เมื่อทรงตรองดูแล้ว ก็ตัดสินพระทัยที่จะให้พอมดนำตัวนางไป เพราะเจ้าหญิง
ไม่อยากจะให้ราษฎรของนาง ต้องมารับเคราะห์ที่เจ้าหญิงเป็นต้นเหตุ
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)

- เจ้าหญิง ลูกตกลง เพคะ เลดี้จพ่อ ชาวเมืองจะได้ไม่ต้องเดือดร้อน
- พระเจ้าสุทนต์ แต่พ่อไม่อยากให้ลูกไปกับเจ้าพ่อมดเลย ลูกเอ๋ย
- เจ้าหญิง เพื่อความสงบสุขของราษฎร ลูกจะต้องไปเพคะ เลดี้จพ่อ อย่าทรงเป็นห่วงลูกเลย
ราษฎรจะได้ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะลูก
(ปิดฉาก)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- ฉาก ภายในเมือง เจ้าหญิงปรากฏตัวต่อหน้าประชาชน
- บทพากย์ เมื่อชาวเมืองรู้ข่าวต่างพากันส่ายแขนส่ายขา เจ้าพ่อมดร้ายกันไปทั่ว และต่างก็ไม่ยอม
ให้เจ้าหญิงมดพันพันไปกับพ่อมด แต่เจ้าหญิงก็ทรงชี้แจงกับชาวเมืองว่า
นางไม่อยากทำให้ชาวเมืองต้องเดือดร้อน เจ้าหญิงจากไปเพียงองค์เดียว
เพื่อแลกกับความสงบสุขของชาวเมืองทั้งหมดก็เป็นการสมควรแล้ว ชาวเมือง
สุทนต์ต่างพากันเสียใจ โดยทั่วกัน
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- (ปิดฉาก)
- ฉาก ภาพกระท่อมบ้านพ่อมด ในป่า
- บทพากย์ ฉนกระหังถึงวันที่สาม ตามที่พ่อมดกำหนด เมื่อมันรู้ว่า เจ้าหญิงตกลง มันดีใจมาก
จึงรีบรับเจ้าหญิงไปยังที่อยู่ของมัน
(หุ่นพ่อมด มารับเจ้าหญิงไปอยู่ยังกระท่อมในป่า)
(ปิดฉาก)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- ฉาก ภายในป่า
- บทพากย์ เทวดาที่คุ้มครองเมืองสุทนต์ (หุ่นเทวดา ออกมาทางขวามือของเวท)
รู้สึกสงสาร และพอพระทัยในความดีและความรับผิดชอบของ เจ้าหญิง
จึงบันดาลให้เจ้าชายวชิระ พระโอรสของพระเจ้าชัยราช ซึ่งกำลังประพาลป่าอยู่
ทราบข่าวเรื่องนี้ พร้อมทั้งมอบดาบวิเศษให้เจ้าชายไว้ต่อสู้กับพ่อมดด้วย
(หุ่นเจ้าชายวชิระ ออกมาทางขวามือ และรับดาบไปจากเทวดา)

ตนตรี

... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)

(เจ้าชายวีระ พ่อมด เจ้าหญิง ออกมาทางขวามือโดยกุมพ่อมด เจ้าหญิง ออกมาก่อน)

เทพบรรยาย

เจ้าชายวีระจึงติดตามพ่อมดที่พาเจ้าหญิงไปอย่างรีบด่วน จนกระทั่งได้ติดตาม ไปทันพ่อมดใช้เวทมนต์เตรียมที่จะล่าปล้ำเจ้าชาย แต่เนื่องจากเจ้าชายมีดาบวิเศษ คู่มกรของพระองค์ เวทมนต์ของพ่อมดจึงไม่สามารถทำอะไรได้

พ่อมดโกรธมากจึงร้ายเวทมนต์ให้เกิดสัตว์ประหลาดขึ้นต่อสู้กับเจ้าชาย แต่ เจ้าชายก็หากสัวไม่ เจ้าชายได้ต่อสู้กับสัตว์ประหลาดอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย จนในที่สุดสัตว์ร้ายที่พ่อมดเล็งมาก็ตายจนหมด (เจ้าชายวีระ ต่อสู้กับพ่อมด)

พ่อมดเห็นดังนั้นก็โกรธมากขึ้น จึงเข้าต่อสู้กับเจ้าชายด้วยตนเอง เจ้าชาย ก็เข้าต่อสู้กับพ่อมดด้วยความกล้าหาญด้วยดาบวิเศษที่เวทดาประทานให้ ในที่สุด พระองค์ก็พุ่งดาบเข้าตรงหัวใจของพ่อมดพอดีมันจึงได้ตายไปในที่สุด

(ปิดฉาก)

ฉาก

ภายในเมือง

เจ้าชายวีระจึงพาเจ้าหญิงมณีพรหมกลับไปยังเมืองสุทัศน์ ชาวเมืองพากันให้ต้อนรับอย่างดีใจที่เห็นเจ้าหญิงของเขาปลอดภัย และทราบว่าพ่อมดถูกเจ้าชายวีระฆ่าตายแล้วก็พากันตะโกนโห่ร้องชมเชยเจ้าชายกันดังลั่น

เทวดาที่คุ้มครองเมืองสุทัศน์จึงปรากฏองค์ขึ้น

(หุ่นเทวดา ออกมาทางขวามือของเวที)

เทวดา ด้วยความดี และความรับผิดชอบของ เจ้าหญิงที่มีต่อบ้านเมือง จึงทำให้เจ้าหญิง
ปลอดภัยจากอันตรายใด ๆ ทั้งยังได้พบความสุขอีกด้วย เราขออวยพรให้เจ้าหญิง
และเจ้าชายครองคู่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขตลอดไป

บทพากย์ พระเจ้าผู้ทรงมีคำสั่งการอภิเษก เจ้าชายวิษณะ และเจ้าหญิงมณีมพัทธ์ และ
ให้ครองเมืองผู้สืบต่อไป ด้วยความผาสุก

ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
(ปิดฉาก)

ทัศนศึกษาของไพโรจน์

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง
ตัวละคร	<p>ไปกลุ่มเฮ็ดผ้อ รวม 7 ตัว</p> <p>ไพโรจน์ กลุ่มเด็กย้ายแต่งชุดนักเรียน</p> <p>แม่ กลุ่มผู้หญิงแต่งชุดแม่บ้าน</p> <p>ครู กลุ่มผู้หญิงใส่แว่นตา</p> <p>หัวหน้าชั้น กลุ่มเด็กย้ายแต่งชุดนักเรียนตัวอื่น ๆ</p> <p>สุวรรณฯ กลุ่มเด็กหญิงแต่งชุดนักเรียน</p> <p>เพื่อน ๆ กลุ่มเด็กนักเรียนย้าย และหญิง อย่างละ 1 ตัว</p>
เวลา	30 นาที
อุปกรณ์	เวที หุ่นผ้อ เทปบันทึกเสียง ฉาก
ป้ายชื่อเรื่อง	ทัศนศึกษาของไพโรจน์
บทพากย์	<p>ไพโรจน์ เป็นนักเรียน ป.3 ของ โรงเรียนวัดมงคลโคธาวาส ไพโรจน์ เป็นคนที่ไม่ค่อยจะรับผิดชอบในตนเองนัก เช่น ครูให้ทำการบ้านให้เสร็จ ไพโรจน์ก็มักจะทำมาส่งไม่ทัน เวลาที่ครูทักถามต.เสมอ ๆ หรือถ้าหากเพื่อน ๆ นัดกันมาทำงานที่โรงเรียน ไพโรจน์ก็มักจะไม่มา หรือมาสายทุกที คุณแม่ของไพโรจน์พยายามที่จะคอยเตือน และอบรมเขา เรื่องความไม่รับผิดชอบของเขาอยู่เสมอ</p>
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
ฉาก	<p>ภายในบ้านของไพโรจน์</p> <p>(หุ่นไพโรจน์และหุ่นแม่กำลังกินข้าว)</p>
ฉาก	ภายในบ้านของไพโรจน์
แม่	ไพโรจน์ ลูกนะไปโรงเรียนสายอีกแล้ววันนี้

- ไพโรจน์   ไร่ แม่ครับเดี๋ยวไปก็ได้
- แม่   ณีถ้าลูกตื่นเข้ากว่านี้หน่อย หรือทำการบ้านให้เสร็จเสียตั้งแต่เมื่อคืน ก็ไม่ต้อง
ไปสายหรอก เอ้า ๆ ! นั้นรีบทานข้าวเข้าไปยังงั้น เดี่ยวก็ติดคอหรอก
- ไพโรจน์   ผมจะรีบใจอะแม่ ผมไปนะครับ ล่วงสี่ครึ่งคุณแม่
(หุ่นไพโรจน์ล้วงสี่แล้ว เข้าฉากทางซ้ายมือไป)
- ดนตรี   ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
(ปิดฉาก)
- ฉาก   สนามหน้าโรงเรียนมีเสาธงปักอยู่
(หุ่นไพโรจน์ยืนอยู่หน้าเสาธง)
- บทพากย์   ปรากฏว่า ไพโรจน์ไปโรงเรียนสายเช่นเคย ผิดถูกครูทำโทษให้ยืนร้องเพลงชาติ
หน้าเสาธง แต่เพียงคนเดียว
- ไพโรจน์   ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย ...
- ดนตรี   ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
(ปิดฉาก)
- ฉาก   ภายในห้องเรียน มีกระดานดำ (ท้าวด้วยกระดานลีด้า)
(หุ่นครูและนักเรียนหลายคน)
- ครู   ว่าใจจะ ไพโรจน์ สายอีกแล้วนะ เพื่อน ๆ เขาเรียนกันไปตั้งนานแล้ว
เธอนี่สายอยู่เรื่อย แล้วการบ้านล่ะ ทำมาหรือเปล่า เห็นจะต้องตัดคะแนน
กันบ้างแล้ว ไป ๆ ฝรั่งได้ แล้วคราวหน้ามาให้ทันโรงเรียนเข้านะ
- บทพากย์   ไพโรจน์เรียนไม่ทันเพื่อน เพราะมาสายและไม่ค่อยสนใจในบทเรียนมากนัก
จึงต้องคอยถามเพื่อน ๆ อยู่เสมอ เพราะเขาไม่เข้าใจในบทเรียน
เขาจึงรู้สึกเบื่อ
- ครู   วันเสาร์หน้า ทางโรงเรียนจะจัดไปทัศนศึกษาที่อยุธยา นักเรียนคนไหนที่อยากไป
ให้มาเอาใบชออนุญาตจากทางโรงเรียน ไปให้คุณแม่เซ็นอนุญาตซะก่อนนะ
แล้วก็ให้หัวหน้าเอามาส่งครูก่อนวันพร ตอนบ่ายนะ เอาละเลิกเรียนได้

- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์ เด็ก ๆ ตีใจกันมาก เมื่อครูออกจากห้องไปแล้ว ก็พูดกันแต่เรื่องที่ตนศึกษา เมื่อลองถามกันแล้วปรากฏว่า ไปกันเกือบหมดห้อง ไพโรจน์ก็คิดว่าเขาจะไปด้วย จึงไปเอาใบขออนุญาตมาไว้ด้วย และคิดว่าจะไปขออนุญาต คุณพ่อ คุณแม่ ในตอนเย็นวันนี้
- ผู้บรรยาย แล้วเธอมาให้สัมภาษณ์เวลาไพโรจน์
- ไพโรจน์ แม่แน่นอนสิมาไหมแน่
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- (เปิดฉาก)
- บทพากย์ เมื่อเลิกเรียน ไพโรจน์จึงรีบกลับบ้าน ไปขออนุญาต คุณพ่อ คุณแม่ของเขา เมื่อคุณพ่อ คุณแม่อนุญาต ไพโรจน์ดีใจมาก
- เด็ก ๆ พากันไปใจ และอยากให้เห็นเล่าร่ำมาถึงเร็ว ๆ เมื่อเป็นวันศุกร์ จึงนัดกันว่าจะเอาอะไรไปบ้าง เสียงค็อกแจ็ก จอแจ ไปหมด
- ฉาก ภายในห้องเรียน
- หัวหน้าชั้น แต่อย่าลืมนะ เราต้องมาให้ตรงเวลา คุณครูบอกว่ารถจะออกตอน 6 โมงเช้า ใครมาช้า รถจะไม่รอ
- ไพโรจน์ ไพโรจน์ นายต้องมาให้ทันนะ นายนะไม่ค่อยจะรับผิดชอบในเรื่องอะไรเลยนะ ถ้ามาไม่ทันละก็ คุณครูไม่รอหรอกนะ
- ไพโรจน์ รับรองนะ เราต้องมาให้ทันแน่ ๆ อุตล่ำหรือมาทั้งอาทิตย์
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- (ปิดฉาก)
- ฉาก ในบ้านของไพโรจน์

บทพากย์

ไพโรจน์กลับบ้าน และบอกให้คุณแม่ เตรียมข้าวไปให้เขารับประทานกลางวันด้วย
คืนนั้นไพโรจน์ตื่นเต็มจนนอนไม่ค่อยหลับ เอ๊ก ฮี เอ๊ก เอ๊ก ๆ ๆ ...

พอเช้า คุณแม่ก็ปลุกไพโรจน์ แต่ไพโรจน์เห็นว่ายังเช้า เก็บโปนอนต่ออีกนิดก็ง่วง
จึงนอนต่อ เมื่อตื่นขึ้นมาก็เห็นว่าเป็นเวลาใกล้จะ 6 โมงเช้าแล้ว แต่เขาก็ไม่รีบ
เพราะคิดว่าไม่เป็นไรช้านิดหน่อยคุณครูก็คงรอ เพราะทราบว่าเขาจะไปแน่นอนแล้ว
ไพโรจน์จึงไม่กระชากกระวาดในการแต่งตัว จากนั้นไพโรจน์จึงให้คุณแม่จัดหาข้าวของ
ที่จะไปให้ เช่น สมุด ดินสอ สำหรับจดเรื่องราวต่าง ๆ และอาหาร ซึ่งกว่าจะเสร็จ
ก็เสียเวลานานาพอส่มควรว เนื่องจากไพโรจน์ไม่ได้เตรียมสตออะไรไว้เลย จนกระทั่ง
เวลา 6 โมงเศษ ๆ ไพโรจน์จึงได้ไปถึงโรงเรียน

ฉาก

สนามหน้าโรงเรียน (หุ่นไพโรจน์ออกมาทางขวามือของเวที)

แต่เมื่อไพโรจน์ไปถึงก็พบว่าไม่มีใครอยู่เลย และทราบว่ารถของโรงเรียนที่พานักเรียน
ไปทัศนศึกษาอยุธยา ออกไปแล้วไม่นาน เพราะได้เวลา 6 โมงตรงตามกำหนด
ไพโรจน์จึงต้องเดินคอตกกกลับบ้านด้วยความเสียใจ

ไพโรจน์

นี่เป็นเพราะเราไม่มีความรับผิดชอบในตนเองและไม่ตรงต่อเวลาจึงทำให้ไม่ได้
ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ฮือ ๆ ๆ ...

ต่อไปนี่เราจะไม่ประพฤตอย่างนั้นอีกแล้ว เราจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในตนเอง
และตรงต่อเวลาทุกครั้ง

ดนตรี

... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)

(ปิดฉาก)

นายลู่ต๋นขโมย

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
อุปกรณ์	เวทีก่อนมือ เทปบันทึกเสียง จาก
ตัวละคร	ใช้หุ่นเชิดมือ รวม 5 ตัว ชายชรา หุ่นผู้ชายมีหนวด แต่งตัวขาวนา ลิน หุ่นผู้ชาย ล่าน หุ่นผู้ชาย ลู่ต หุ่นผู้ชาย ม้า หุ่นม้าทำด้วยผ้าสียาว
เวลา	40 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	นายลู่ต๋นขโมย
ฉาก	สภาพภายในบ้านของชายชราขาวนา
ดนตรี	... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
บทพากย์	<p>ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชายชราคนหนึ่งมีลูกชายวัยหนุ่มสามคน คนโตชื่อ ลิน คนรองชื่อ ล่าน และคนลู่ต๋นชื่อ ลู่ต ลินที่ชายคนโต เป็นชายหนุ่มที่มีความเฉลียวฉลาดคนขาวบ้านพากันยกย่องว่าเขาเป็นชายหนุ่มที่ฉลาดที่สุดในหมู่บ้าน</p> <p>ส่วน ล่าน น้องชายคนรองนั้นไม่โง่ แต่ก็ไม่ฉลาด สำหรับ ลู่ต น้องคนลู่ต๋นนั้น ขาวบ้านต่างพากันกล่าวว่าเขาเป็นชายหนุ่มที่เจียมขริม เนื่องจาก ลู่ต เป็นคนที่ไม่ค่อยจะพูดจา แต่ชายหนุ่มก็เป็นคนที่นิสัยดีชอบช่วยเหลือใคร ๆ ไม่ว่างานอะไรที่ใคร ๆ ให้อำนาจแล้ว ลู่ต จะเต็มใจรับทำเสมอ และรับผิดชอบงานที่เขาได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี</p> <p>วันหนึ่งชายชราได้ไปตรวจดูโรงนาของเขา ปรากฏว่ามีฟ่อนหญ้าที่เก็บเอาไว้หายไปจำนวนหนึ่ง ชายชราจึงคิดที่จะสืบตัวขโมย จึงกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านชายชราจึงเอ่ยกับ ลินลูกชายคนโต</p> <p>(หุ่นชายชราขาวนา กับหุ่นลิน ออกมาทางขวามือของเวที)</p>

- ชายชรา   ฉีนั่นะ ลิน พ่อได้ไปดูโรงนามารันนี่ ไม่รู้ว่าใครมาขโมยพ่อนหญาของเราไป
 คินนี่เจ้าจะไปเฝ้าโรงนาแล้วคอยสืบคนร้ายมาให้พ่อก็ได้ไหม
- ลิน   ได้จะพ่อ ฉีนจะไปจับตัวมันให้ได้เลย
 (เปิดฉาก)
- ดนตรี   ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- ฉาก   ภายในโรงนา
- บทพากย์   ตั้งหัน คินนั่น ลิน จึงได้ไปนอนเฝ้าที่โรงนา อากาศตอนนั้นทั้งหนาวและเป็นมาก
 ลิน รู้สึกเกือบคร่ำครึที่จะมาตอนนอน
- ลิน   เรื่องอะไรที่เราจะต้องมาตอนนอนเฝ้าพ่อนหญาเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ นอนดีกว่า
 (หันลึกลงนอน)
- ดนตรี   ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์   ครั้งรุ่งเช้าพ่อนหญาอีกส่วนหนึ่งก็หายไปอีก ชายหนุ่มรีบเอาน้ำราดตัวเอง
 จนเปียกโชก แล้วก็รีบกลับบ้านไปหาชายชราผู้พ่อ
 (เปิดฉาก)
- ฉาก   ภายในบ้าน
- ลิน   เมื่อคืนนั้นพ่อ สันเห็นเจ้าขโมยมันเข้ามา สันก็รีบตามมันทันทีแต่มันหนีดีมาก
 มันเลยกระโดดข้ามลำธารไป สันมองไม่เห็นก็เลยตกน้ำเปียกไปหมด
 เลยตามมันไม่ทัน เอ้อ ... เหลือยสงเลย พ่อ
- บทพากย์   ชายชราผู้พ่อได้ยินดังนั้น ก็ไม่ได้กล่าวว่าอะไร แล้วก็อนุญาตให้เขาไปพักผ่อน
 คืนต่อไปสี่ เป็นเวรของ สาน ที่จะต้องไปเฝ้าโรงนา เขาไม่อยากจะไปแต่ก็จำต้องไป
 ตามคำสั่งของพ่อ แต่เขาก็ไม่ได้อดนอนเฝ้าเช่นกัน
 (ปิดฉาก)

- ฉาก ภายในโรงนา
(หุ่นล้านอยู่หน้าเวที)
- ล้าน สันจะไร้มารเสียเวลาเฝ้าเจ้าฟ่อนหญ้าเล็ก ๆ น้อย ๆ มีหรือก บัจจุบันนี้
อากาศก็หนาวเสียด้วย สันนอนดีกว่า
(หุ่นล้านลงนอน)
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- บทพากย์ ครั้นรุ่งเช้าฟ่อนหญ้าก็หายไปอีก ล้าน รีบออกไปเอาน้ำมาพรมตัว เขาแทนเหงื่อ
แล้วก็กลับบ้าน
(ปิดฉาก)
- ฉาก ภายในบ้าน
(หุ่นชายชราหนึ่งอยู่ หุ่นล้าน ออกมาทางขวามือของเวที)
- ล้าน โอ๊ย ... พ่อ เมื่อคืนนี้สันเกือบจะสับเจ้าคนขโมยได้แล้วเชียว แหมมึงรังไว
เหลือเกิน สันวิ่งตามมันไปไม่ทัน เสียตายเหลือเกิน แหม! เหนื่อยเหลือเกินพ่อ
(ปิดฉาก)
- ฉาก ภายในบ้าน
(หุ่นชายชรา และหุ่นลู่ตอยู่หน้าเวที)
- ลู่ต พ่อจ๋า ... ให้สันไปเฝ้าโรงนาเถอะจ้ะ สันจะได้สับขโมย
- ชายชรา "อะไรกัน ... เจ้าน่ะหรือจะไปสับขโมย แม้กระทั่งพี่ชายของเจ้าทั้งล่อง
ยังสับไม่ได้เลย
- บทพากย์ แต่ ลู่ต ก็อ้อนวอนจนพ่อของเขาต้องอนุญาตให้เขาไปเฝ้าโรงนา ลู่ต จึงเตรียมตัว
ไปเฝ้าโรงนาเขาได้เอา ขนบั้ง น้ำ และเข็มไปด้วย เพื่อที่ว่าเมื่อเขาตัว
ก็จะได้อาหารกิน และเมื่อเขาง่วงที่จะได้เอา เข็มเล่มตัวเองจะได้ไม่จ้วง
(ปิดฉาก)

- สิน   ฝึเป็นเพราะเราทั้งสองแยกจคร้าน ไม่เอาใจใส่ในงานที่มอบหมายให้
ฝึงต้องถูกทำโทษอย่างฝึ ที่เสียใจจริง ๆ ต่อไปฝึฝึจะเลิกประพฤติอย่างฝึแล้ว ๆ
มาเสียฝึ จะต้องทำตัวเหมือนเจ้าลุ่มฝึบ้างแล้ว ฝึเป็นคนดี ฝึฝึงได้รับ
ผลตอบแทนฝึดี
- ล้าน   จริงด้วยฝึ ฝึฝึก็เสียใจ ต่อไปฝึฝึจะไม่แยกจคร้านอีกแล้ว จะหัดทำตัวให้
ฝึความรับผิดชอบในหน้าที่การงานเหมือนเจ้าลุ่มฝึบ้าง จะได้ไม่ต้องถูกทำโทษอีก
ฝึฝึให้สัญญาฝึจะ
- ตนตรี   ... (ค่อบ ๆ ลดเสียงลง)
(ปิดฉาก)

ทหารเอกของพระราชา

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
อุปกรณ์	เวทีกุญแจมือ เทปบันทึกเสียง จาก
ตัวละคร	ใช้หุ่นเชิดมือ รวม 7 ตัว พระราชา หุ่นชาย มีหนวดขาว สวมชุดสีทอง เจ้าหญิง หุ่นผู้หญิง ผมสีทอง นุ่งกระโปรงสีแดง แพทย์หลวง หุ่นชายชรา มีหนวด ไล่แว่นตา สวมชุดสีขาว มานะ หุ่นชายหนุ่ม สวมชุดสีดำ วีระ หุ่นชายหนุ่ม สวมชุดสีน้ำเงิน นพ หุ่นชายหนุ่ม สวมชุดสีทอง ปีศาจ หุ่นคนฉมูกแหลมยาว มีเข่า มีหนวดยาว แต่งชุดสีดำ
เวลา	40 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	ทหารเอกของพระราชา
ฉาก	ภายในเมือง ซึ่งเป็นที่อยู่ของพระราชา
บทพากย์	กาลครั้งหนึ่ง มีพระราชาพระองค์หนึ่งปกครองประเทศของพระองค์ด้วยความดี พระราชาเฝ้าองค์นี้ไม่มีพระโอรสเลย คงมีแต่พระธิดาลูกสาวคนเดียวขององค์เดียว เจ้าหญิงสิงทรงเป็นที่รักใคร่ของพระราชา และบรรดาประชาราษฎร์เมืองของประเทศ บ้านเมืองดีสงบมาตลอด จนกระทั่งเมื่อเจ้าหญิงเจริญพระชันษาเป็นสาวแรก ทรงมีพระสิริโฉมงดงามมาก ทั้งยังมีพระจริยาวัตรที่น่าชื่นชม แต่แล้วไม่นานหลังวันครบรอบ 19 ชันษาของเจ้าหญิง เจ้าหญิงก็ทรงมีพระวรกายซูบผอมลง ไม่ผ่องใสเช่นเดิม พระราชาจึงเรียกให้แพทย์หลวงมารักษาเจ้าหญิง (หุ่นพระราชากับหุ่นแพทย์หลวงออกมาทางขวามือของเวที)

- พระราชยา เป็นอย่างไร หมอ ลูกสาวของฉันไม่สบายเป็นโรคอะไร
- แพทย์หลวง ขอเดชะ เจ้าหญิงประชวรเป็นโรคอะไรหม่อมฉันจดด้วยเกล้าจวงริง พะยะค๊ะ แต่ว่าพระโลหิตดูเหมือนจะไม่ปกติ แต่ไม่ทราบว่าเป็นโรคอะไร พะยะค๊ะ
- พระราชยา ถ้าอย่างนั้น อาจจะมีอะไรลอบมาทำร้ายลูกสาวของฉัน เป็นไปได้ไหมหมอ
- แพทย์หลวง ทางที่ดี พระองค์ควรเสด็จทหารเฝ้ารักษาหน้าห้องพระบรรทมเจ้าหญิง... .. ก่อนก็ดีเหมือนกัน พะยะค๊ะ
- บทพากย์ พระราชยาเสด็จให้ทหาร 3 คน คือ นพ มานะ และวีระ เป็นคนเฝ้า รักษาความปลอดภัยของเจ้าหญิงตอนบรรทม
- ครั้นเมื่อถึงเวลากลางคืน เจ้าหญิงก็เข้าห้องบรรทม โดยมีชายหนุ่มทั้ง 3 คน เฝ้าอยู่หน้าห้อง
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- ฉาก หน้าห้องบรรทมของเจ้าหญิง
- (หุ่น นพ มานะ และวีระ ออกมาทางขวามือของเวทีและเดินไปเดินมา อยู่หน้าห้อง)
- มานะ เราจะมาอดนอนเฝ้าเจ้าหญิงทำไมนะ ไม่เห็นมีอะไรเลย ง่วงจะตาย
- วีระ หนักนะสิ ขนาดแพทย์หลวงยังช่วยไม่ได้ แล้วเราจะช่วยยังไง
- มานะ งั้นเราก็นอนกันเถอะ ไม่มีอะไรหรอก แล้วค่อยรีบตื่นแต่เช้า
- นพ แต่พระราชยารับสั่งให้เราเฝ้าเจ้าหญิงไว้นะเพื่อน
- มานะ งั้นแกก็เฝ้าไปคนเดียวเถอะ ฉันกับวีระจะนอนละ
- วีระ เออ ! เข็ญแกอดนอนเฝ้าไปคนเดียวเถอะ ฉันง่วงแล้ว
- บทพากย์ นพเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ เขาจึงไม่ได้นอนหลับเหมือนกับเพื่อน ๆ ทั้ง 2 คน เพราะเขาคิดว่า พระราชยาไว้วางใจให้เขามาเฝ้าเจ้าหญิงไว้แล้ว เขาจะ ละเลยหน้าที่ได้อย่างไร ชายหนุ่มจึงพยายามฝืนใจ ช่มความง่วง

- ครั้นเวลาผ่านไปจนกระทั่งตีกองต นพก็ยังไม่หลับ เราารู้สึกว่ามีเงาตัว ๆ
 ย่องคะเข้เข้าไปในห้องของเจ้าหญิง
 (หุ่นปีศาจ ค่อย ๆ ย่องออกมาทางขวามือของเวที)
- นพ หยุดนะ เน้นเจ้าจะทำอะไรเจ้าหญิง
- ปีศาจ ข้าก็จะกินเลือดเจ้าหญิงนะสิ ตีละวันมีข้าจะกินเลือดเจ้าด้วยอีกคน
- นพ เข้ามาเลยเจ้าปีศาจ
- บทพากย์ ปีศาจรู้สึกโกรธมากที่หมาขัดขวางมัน ไม่ให้มันดูดเลือดเจ้าหญิง มันจึงตรงเข้าต่อสู้
 กับนพด้วยความแค้นเคือง มีบ่อยครั้งในพรทำว่าคะพ่ายแพ้นเจ้าปีศาจ
- นพ ถ้าเราแพ้นเจ้าหญิงก็จะต้องถูกมันดูดเลือดจนสิ้นพระชนม์แน่ พระราชาและประยาชน
 ก็จะต้องเศร้าโศกเสียใจมากทีเดียว
- บทพากย์ คิดได้ดังนั้น นพจึงมีกำลังใจต่อสู้กับเจ้าปีศาจ จนในที่สุดเขาก็สามารถฆ่าเจ้าปีศาจได้
- นพ ตายเสียเถอะเจ้าปีศาจร้าย ี่แน่ ...
- ปีศาจ อ้าก !
 (เปิดฉาก)
- ฉาก ภายในห้องพระโรง
 (หุ่นพระราชา หุ่นนพ มานะ วีระ อยู่หน้าเวที)
- บทพากย์ ครั้นรุ่งเช้า เมื่อพระราชาทรงทราบเรื่องราว พระองค์ก็พระทัยมาก รับสั่งข่มเขยนพ
 และพระราชทานรางวัลให้แก่เขาเป็นอันมาก รวมทั้งแต่งตั้งให้เขาเป็นทหารเอก
 คนล้นนิก
- ดนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- พระราชา ตีมาก นพ เจ้าเป็นคนดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และมีความเสียสละ
 ข้าขอแต่งตั้งให้เจ้าเป็นทหารเอกคนล้นนิกของข้า และนี่เจ้าคงรับทองแท่งลงมือไป
 เป็นรางวัลในความดีของเจ้า
- นพ เป็นพระสมหากษัตริย์คุณเป็นล้นนิก พระเจ้าค่ะ

- พระราชยา ส่วนเจ้ามานะ วีระ เจ้าเป็นทหารที่ใช้ไม่ได้เลย ไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่
 การงานที่ขี้มอหมายให้ เจ้าไม่สมควรเป็นทหารของข้าต่อไป ทหารจงนำ
 เจ้าส่งคนไปขังคุก 3 เดือน และปลดคนออกจากทหารด้วยนะ
 (หมู่พระราชยาเดินเข้าจากทางซ้ายมือของเวที)
- บทพากย์ มานะ และวีระ เสียใจมาก พร้อมทั้งสำนึกผิดว่าตนเองทำตัวไม่ดี ผิดกฎโทษ
 จึงได้แต่ก้มหน้าขังยอมรับความผิดที่ตนกระทำลงไป ส่วนนพหลังสารเพื่อนมาก
 แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงได้แต่ปลอบโยนเพื่อน และชวนเพื่อนไปทำงาน
 อยู่กับตนที่บ้าน หลังจากพ้นโทษแล้ว
- นพ เมื่อเพื่อนทั้งสี่พ้นโทษแล้วไปอยู่กับสันเทอะนะ
- มานะ ชอบใจมากนพ เธอเป็นคนดีจริง ๆ นอกจากจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ
 ในหน้าที่การงานดีแล้ว เธอยังเป็นคนที่มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเพื่อนในยามยากไร้
 อย่างเต็มใจอีก สมควรแล้วที่เธอจะได้ดี ฉันดีใจด้วยนะ และขอสัญญาว่า
 เมื่อไปอยู่กับเธอจะซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่เธอมอบหมายให้
 อย่างเต็มที่ทีเดียว
- วีระ ส่วนก็เหมือนกันจะ ฉันให้สัญญา นายเป็นเพื่อนที่ดีจริง ๆ
- ตนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
 (เปิดฉาก)
- บทพากย์ ครั้นเมื่อพระราชยาสิ้นพระชนม์ ทุกคนจึงพร้อมใจกันเลือกมหาไฉนครองราชย์
 เป็นพระราชยาสืบต่อไป เจ้าหญิงก็ได้อภิเษกกับนพ ทั้งสองพระองค์จึงปกครอง
 บ้านเมืองด้วยความสุขตลอดมา

มะลิ เด็กดี

วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่า ของความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
อุปกรณ์	เวทีกุ้มมือ เทปบันทึกเสียง ฉาก
ตัวละคร	ไข่มุนีเซ็ดมือ รวม 5 ตัว เจ้าของโรงสี หุ่นชายชรา มีหนวด ใส่ชุดสีเหลือง มะลิ หุ่นเด็กผู้หญิง ถักเปีย นุ่งชุดสีแดง ตาล่อม หุ่นผู้ชายมีหนวด ใส่ชุดสีดำ หุ่นเทวดาทิ้ง 3 หุ่นผู้ชายแก่ มีหนวดขาว แต่งชุดสีขาวทิ้ง 3 ตัว
เวลา	30 นาที
ป้ายชื่อเรื่อง	มะลิ เด็กดี
ฉาก	ภายในบ้านของ เจ้าของโรงสี (หุ่นเจ้าของโรงสี มะลิ ตาล่อม อยู่หน้าเวที)
บทพากย์	มะลิเป็นเด็กกำพร้าที่ยากจนคนหนึ่ง ดังนั้นเธอจึงต้องไปเป็นเด็กรับใช้ของ เจ้าของโรงสีแห่งหนึ่ง มะลิเป็นเด็กที่ขยันขันแข็ง จึงมีคนรักเอ็นดูเธอไม่น้อย วันหนึ่งเจ้าของโรงสีมีธุระจะต้องออกเดินทางไปเยี่ยมญาติที่ป่วยอยู่ต่างจังหวัด จึงสั่งคนใช้
ดนตรี	... (ค่อม ๆ ลดเสียงลง)
เจ้าของโรงสี	นี่แน่ะ ตาล่อม แยกไปเตรียมรถม้าไว้ให้ฉัน พงษ์มีฉันจะได้ออกเดินทางได้ทันเวลาแต่เช้า มะลิแกก็เตรียมอาหาร เข้าให้ฉันให้พร้อมตอนตีห้านะ
มะลิ	ค่ะ (ปิดฉาก)

- ฉาก ภายในครัว ในบ้านของเจ้าของโรงสี (หุ่นมะลิออกมาทางข้อมือของเวที)
- บทพากย์ มะลิเป็นเด็กที่รักหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในงานของตน เธอเอาจริงจังกับคำสั่งของนายมาก จนทำให้เธอตื่นขึ้นมากกลางดึก และเข้าใจผิดคิดว่าแสงจันทร์ที่ส่องสว่างเป็นแสงอาทิตย์ที่เริ่มขึ้น จึงรีบลงไปในครัวด้วยกลัวว่าจะทำอาหารเข้าให้เจ้านายไม่ทัน
- มะลิ ตายละ พี่นเปียบกอย่างนี้ อะสุดไฟติดบังใจนะ ถ้าเราทำกับข้าวไม่ทันให้เจ้านายละก็ แม่แม่ ๆ เลย
- เทพ ขณะที่มะลิกำลังกังวลใจอยู่นั้น เธอมองออกไปทางนอกหน้าต่างเห็นกองไฟเล็ก ๆ ถูกโยตีช่วงอยู่ในทุ่ง ห่างจากบ้านไม่กี่โกศนิก เธอจึงรีบคว้าที่ใส่ถ่านวิ่งออกไป เพื่อจะขอถ่านมาทำอาหารเข้าให้กับนายของเธอ
- มะลิ สันนิษฐานว่าเขาคงจะให้ถ่านสิ้นบ้างนะ ไม่อย่างนั้นสิ้นคงโดนเจ้านายว่าแม่ ๆ (หุ่นมะลิ เข้าไปทางข้อมือของเวที)
- (ปิดฉาก)
- ฉาก ภายในทุ่งนา นอกบ้าน (หุ่นเทวดาฝ่าย 3 คน นั่งอยู่รอบกองไฟ)
- (หุ่นมะลิออกมาทางข้อมือของเวที มือถือข้อนเล็ก ๆ แหนที่ใส่ถ่าน)
- บทพากย์ มะลิไปถึงกองไฟ เธอก็เห็นฝ่ายชรา 3 คน นั่งอยู่รอบกองไฟ ฝ่ายชราเหล่านั้นนั่งกันเงียบไม่ขยับเขยื้อนตัวเลย มะลิรู้สึกหวาดกลัวจนตัวสั่น
- ตนตรี ... (ค่อย ๆ ลดเสียงลง)
- มะลิ คุณตาข่า หนูจะขอถ่านไปสักหน่อยได้ไหมคะ
- เทวดาคนที่ 1 ได้
- มะลิ ยอบคุณมากค่ะ คุณตา (หุ่นมะลิ เข้าฉากทางข้อมือของเวที)

แบบทดสอบวัดวิสัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งในคำถามแต่ละข้อจะกำหนดพฤติกรรมความมีวิสัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อบุคคลไว้ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

คำชี้แจง

ในการตอบแบบทดสอบนี้ นักเรียนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้ คือ

1. ในการทำแบบทดสอบนี้ นักเรียนต้องเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่ต้องปรึกษาเพื่อนขณะที่กำลังทำ
2. ขอให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ และเลือกคำตอบที่คิดว่าตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนให้มากที่สุด
3. ในข้อความแต่ละข้อ นักเรียนมีสิทธิ์ที่จะเลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น โดย X (กากบาท) หักตัวอักษรหน้าข้อความที่นักเรียนเลือก
4. เมื่อนักเรียนเข้าใจวิธีปฏิบัติแล้ว ขอให้ลงมือทำด้วยความระมัดระวัง และคำตอบของนักเรียนจะได้เก็บรักษาไว้เป็นความลับ

แบบทดสอบวัดวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

1. มาโนยเป็นหัวหน้าห้อง ป. 3/1 วันหนึ่งมาโนยเห็นลอมปัดมุดหัวโรงเรียนออกไปซื้อขนม
ถ้านักเรียนเป็นมาโนย จะทำอย่างไร
  - ก. ฝากเงินลอมปัดให้ช่วยซื้อขนมให้ด้วย
  - ข. ท้าเป็นมองไม่เห็น เพื่อรักษาความเป็นเพื่อน
  - ค. เตือนลอมปัดไม่ให้ละเมิดกฎระเบียบของโรงเรียน
2. แม่ให้เงินแดงสัปดาห์ละ 30 บาท แดงจ่ายไปจนเหลือเพียง 5 บาท ถ้าแดงจะซื้อของเล่น
ในราคา 10 บาท แดงควรทำอย่างไร
  - ก. ขอเงินจากแม่อีก 5 บาท
  - ข. แอบหยิบเงินของแม่มาอีก 5 บาท
  - ค. ละสัมนเงินของสัปดาห์ต่อไปจนครบ 10 บาท
3. ครูให้นักเรียนปลูกต้นไม้กันละต้น ปรากฏว่าต้นไม้ที่บังอรปลูกเกิดตายลง ถ้านักเรียนเป็นบังอร
จะทำอย่างไร
  - ก. โกรธ คิดว่าคงถูกเพื่อนแกล้งแน่ ๆ
  - ข. หาต้นไม้มาปลูกใหม่แล้วคอยดูแลรักษา
  - ค. เลิกปลูกต้นไม้และไม่เอาใจใส่อีกต่อไป
4. ทุกคนมีธุระต้องออกนอกบ้าน แม่จึงวานให้วิชัยเฝ้าบ้าน แต่วิชัยกำลังจะไปเล่นกับเพื่อน
ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร
  - ก. ปิดบ้านไว้ แล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน
  - ข. ออกไปเล่นกับเพื่อน แล้วรีบกลับมาก่อนแม่จะกลับ
  - ค. อยู่กับบ้านจนกว่าแม่จะกลับ แล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน
5. ปรีชาเห็นขอสับประตูเสีย เวลาลมพัดจึงเกิดเสียงดัง ถ้านักเรียนเป็นปรีชาจะทำอย่างไร
  - ก. ปิดประตูไว้เลยจะได้ไม่มีเสียงดัง
  - ข. ปลอบทั้งไว้ประเดี๋ยวคงมีคนอื่นมาทบท
  - ค. หาของหนักมาทับแล้วบอกให้ภารโรงทราบบ

6. เพื่อนชวนมารับประทานขนมในห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นปุจะทำอย่างไร
- ปฏิเสธทันทีแล้วหนีไปนั่งโต๊ะอื่น
  - รับประทานขนมกับเพื่อน เพื่อไม่ให้เพื่อนเสียใจ
  - บอกให้เพื่อนทราบว่าไม่ควรรับประทานขนมในห้องสมุด
7. แม่มอบหน้าที่ดูบ้านให้อ้อย แต่อ้อยไม่ชอบดูบ้านเลย ถ้านักเรียนเป็นอ้อยจะทำอย่างไร
- บอกแม่ว่าดูไม่เป็น ขอให้พี่คนอื่นแทน
  - เวลาขยันก็ดู เวลาขี้เกียจก็ไม่ดู
  - ดูบ้านทุกวัน เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ที่แม่มอบหมายให้
8. ครูให้ปราณีแกะสลักมะนาวเป็นรูปดอกไม้ ซึ่งเป็นงานที่ค่อนข้างยาก ถ้านักเรียนเป็นปราณี จะทำอย่างไร
- ขออนุญาตคุณครูทำงานที่ง่าย ๆ แทน
  - ทดลองแกะดู เมื่อทำไม่ล้วยก็ไม่ทำ
  - แกะจนเสร็จ แม้จะแกะได้ไม่ล้วยก็ตาม
9. คุณครูให้ส่งการบ้านในเช้าวันจันทร์ทุกคน แต่เอกชัยยังทำไม่เสร็จ ถ้านักเรียนเป็นเอกชัย จะทำอย่างไร
- ไม่ไปโรงเรียนโดยล้งไบลาว่าป่วย
  - บอกคุณครูว่าลืมเอาการบ้านมา
  - ขอมให้คุณครูทำโทษ แล้วรับทำให้เสร็จ
10. คุณครูให้วิไลเป็นตัวแทนของห้องไปตอบปัญหาแข่งกับนักเรียนห้องอื่น ในการแข่งขันตอบปัญหาที่โรงเรียนจัดขึ้น ถ้านักเรียนเป็นวิไลจะทำอย่างไร
- ไม่ไป เพราะคิดว่านักเรียนห้องอื่นเก่งกว่า แพ้แล้วจะอาย
  - ไป เพราะซัดคำสังครุไม่ได้ แต่ไม่เต็มใจนัก
  - ไป และคิดว่าจะพยายามทำให้ดีที่สุด

11. คุณครูมอบหมายให้ลุ่มช่วย ซึ่งเป็นหัวหน้าห้อง ดูแลเพื่อน ๆ แทนครูซึ่งต้องไปประชุมแต่เพื่อน ๆ
อยากออกไปเล่นข้างนอก ถ้านักเรียนเป็นลุ่มช่วย จะทำอย่างไร
- ให้เพื่อนไปเล่นข้างนอกได้
  - ให้เพื่อน ๆ ทำงานอยู่ในห้องอย่างเงียบ ๆ
  - ให้เพื่อนที่อยากเล่น เล่นอยู่ในห้อง
12. ทัศนีย์ เตะพุดบอลไปถูกหน้าต่างห้องเรียนแต่ ไม่มีใครเห็น ถ้านักเรียนเป็นทัศนีย์ จะทำอย่างไร
- ทำเป็นไม่รู้เรื่อง เพราะไม่มีใครเห็น
  - ถ้าครูถามก็บอก ถ้าไม่ถามก็ไม่พูดอะไร
  - บอกกับคุณครูว่าตัวเป็นคนต่างตก
13. คุณแม่ใช้ให้ นิด ไปซื้อผักที่ตลาด แต่ที่ไกล ๆ บ้านก็มีขายแต่ไม่สด ถ้านักเรียนเป็นนิดจะทำอย่างไร
- ไปซื้อผักที่ตลาดเพราะสดดี แม้จะเดินไกล
  - ซื้อผักที่ไกลบ้านเพราะจะได้ไม่ต้องเดินไกล
  - ซื้อผักที่ไกลบ้านแล้วบอกคุณแม่ว่าไปซื้อมาจากตลาด
14. เอก ต้องทำรายงานเป็นกลุ่มกับเพื่อน ในกลุ่มให้ช่วยกันหารูปภาพมาเพื่อเลือกสำหรับการทำรายงาน
ถ้านักเรียนเป็นเอก จะทำอย่างไร
- ไม่เอารูปภาพไป เพราะเพื่อนก็เอามาแล้ว
  - เอารูปภาพไป ถึงแม้จะไม่ค่อยช่วยก็ลองเอาไปดู
  - ไม่สนใจเพราะถ้าไม่มีเราเพื่อน ๆ ก็ทำกันจนเสร็จ
15. คุณพ่อของ รุก กำลังตัดหญ้าที่สนาม แต่เหนื่อย ทำไม่เสร็จเพราะต้องไปธุระอย่างรีบด่วน
ถ้านักเรียนเป็นรุก จะทำอย่างไร
- ไม่ตัดหญ้าต่อเพราะเป็นงานที่น่าเบื่อ
  - ไม่ตัดหญ้าต่อ เพราะคุณพ่อไม่ได้สั่งไว้
  - ตัดหญ้าต่อ แม้คุณพ่อจะไม่ได้สั่ง

16. คุณครูวานให้ลมือใจเอางานฝีมือที่เธอทำเสร็จแล้วมาให้เพื่อนดู ลมือใจรับปากครูแล้ว ครั้นรุ่งเช้า ลมือใจเห็นว่ามันเกะกะเพราะตอนถือของอื่นมาได้แล้ว ถ้านักเรียนเป็นลมือใจ จะทำอย่างไร
- ไม่เอางานฝีมือไป เพราะเห็นว่าเกะกะ
  - เอางานฝีมือไป เพราะรับปากกับครูแล้ว
  - แกล้งบอกกับครูว่า คุณแม่ให้คนขึ้นไปแล้ว
17. คุณครูขอร้องไห้ให้นักเรียนมาช่วยครูคัดบอร์ดวันปียมหาธาตย์ ลมือใจอยากจะมาช่วย แต่มีรายการโทรทัศน์ที่เธออยากดู ถ้านักเรียนเป็นลมือใจ จะทำอย่างไร
- ดูโทรทัศน์ตามที่อยากดู
  - มาช่วยครูคัดบอร์ด
  - ไม่ไปช่วยครู เพราะเป็นวันหยุด
18. นิสากำลังทำความสะอาดบ้าน เผอิญเผลอไปทำแจกันแตก คุณแม่กลับมากถามว่าใครทำแตก ถ้านักเรียนเป็นนิสา จะทำอย่างไร
- บอกว่า ไม่ทราบว่าเป็นใครทำแตก
  - บอกว่า ลมือใจในบ้านทำแตก
  - บอกว่า ตัวเองทำแตก
19. เมื่อนักเรียนส่งการบ้านทุกคนแล้ว ครูได้แจกให้นักเรียนตรวจ โดยไม่ให้ตรวจของตัวเอง แต่ลมือใจก็ได้ลมือตรวจการบ้านของตัวเอง ถ้านักเรียนเป็นลมือใจ จะทำอย่างไร
- ตรวจการบ้านของตัวเองโดยไม่บอกใคร
  - ตรวจการบ้านของตัวเอง เพื่อจะได้แก้ข้อที่ผิดให้เป็นถูกได้
  - บอกคุณครูว่าได้ลมือตรวจของตัวเอง เพื่อเปลี่ยนเล่มอื่น
20. คุณแม่วานให้อาธี เลี้ยงน้องอยู่กับบ้านให้ดี เพราะคุณแม่จะต้องไปธุระ แต่น้องกำลังอยู่ในวัยซน ถ้านักเรียนเป็นอาธี จะทำอย่างไร
- เลี้ยงน้องอย่างระมัดระวัง จนกว่าคุณแม่จะกลับมา
  - ปล่อยให้เล่นตามใจ จะได้ไม่ร้อง
  - เอน้องไปฝากคนข้างบ้านเลี้ยงให้

21. พี่สาววานให้ซื้อแก้วช่วยทำงานให้ ซึ่งซื้อแก้วก็รับปาก แต่เมื่อเพื่อนมาชวนไปเล่น
ถ้านักเรียนเป็นซื้อแก้วจะทำอย่างไร
- ไปเล่นกับเพื่อนแล้วบอกพี่สาวว่าลืม
  - ทำงานของพี่สาวให้เสร็จก่อน แล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน
  - ให้เพื่อนช่วยทำงานของพี่สาวแทนตน
22. โรงเรียนปิดเทอมครึ่งเดือน คุณย่าของมนตรีชวนมนตรีไปเที่ยวบ้านที่เชียงใหม่ แต่ที่บ้าน
คุณแม่ได้มอบหมายงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ให้นักเรียนเป็นมนตรีจะทำตอนปิดเทอม ถ้านักเรียนเป็นมนตรี
จะทำอย่างไร
- ไปเที่ยวบ้านคุณย่าที่เชียงใหม่
  - ไม่ไปเที่ยวบ้านคุณย่า อยู่บ้านทำงานที่คุณแม่สั่ง
  - ไม่ไปเที่ยวบ้านคุณย่า และบอกแม่ว่าตนมีงานที่โรงเรียนทำมากแล้ว
23. คุณพ่อเรียกให้กิตติมารับประทานอาหารเย็น แต่เขายังไม่หิวและยัง เล่นของ เล่นสนุกอยู่
ถ้านักเรียนเป็นกิตติจะทำอย่างไร
- ยังไม่มารับประทานอาหารเย็น เพราะยังไม่หิว
  - ยังไม่มารับประทานอาหารเย็น เพราะยังไม่สนุก
  - มารับประทานอาหารเย็น เพราะได้เวลาแล้ว และคนอื่น ๆ รออยู่
24. ตาจะล่ออีก 1 เดือน ช่างหมา พี่สาวบอกว่าจะล่อนศิลาให้ก่อนล่อ 1 อาทิตย์
ถ้านักเรียนเป็นตาจะล่อ จะทำอย่างไร
- ดูหนังสือทบทวนบทเรียนเองทุกวัน
  - ไม่ดูหนังสือก่อนเลย รอให้พี่สาวล่อนศิลาให้
  - ดูหนังสือก่อนล่อ 2 วัน ~~ได้~~ ได้ไม่ลืม
25. ไฟโรจน์นั่งดูโทรทัศน์อยู่กับพี่ ๆ น้อง ๆ รายการกำลังสนุก คุณพ่อกำลังทำความสะอาดหน้าบ้านอยู่
ถ้านักเรียนเป็นไฟโรจน์จะทำอย่างไร
- ดูโทรทัศน์ต่อไป เพราะคุณพ่อไม่ได้ใช้
  - ไปช่วยคุณพ่อทำงาน ถึงจะไม่สนุกก็ทำตาม
  - ให้คนอื่นไปช่วย แต่ตัวเองดูโทรทัศน์ต่อเพราะกำลังสนุก

26. คุณลุงใช้ให้ลุ่มศักดิ์ทำความสะอาดบ้านให้เสร็จ พอตีเพื่อนมาชวนลุ่มศักดิ์ไปทานไอศกรีม โดยเร็วก่อนที่ร้านเขาจะปิด ถ้านักเรียนเป็นลุ่มศักดิ์ จะทำอย่างไร
- ไปทานไอศกรีมกับเพื่อน เพราะกลัวร้านจะปิด
  - ทำงานให้เสร็จตามที่คุณลุงสั่ง
  - ผลัดคุณลุงว่าจะทำความสะอาดบ้านให้ในวันหลัง เพราะจะรีบไปทานไอศกรีม
27. ฅนย์จะไปเที่ยวช่ยทะเลกับเพื่อนในวันเสาร์นี้ แต่เขาผิดกรบ้านที่จะต้องทำส่งในวันจันทร์ ถ้านักเรียนเป็นฅนย์ จะทำอย่างไร
- รีบทำการบ้านให้เสร็จก่อนวันเสาร์
  - ไปเที่ยวเสียก่อน แล้ววันอาทิตย์ค่อยชวนเพื่อนมาช่ยทำ
  - เอากาที่บ้านไปทำด้วยเวลาไปเที่ยวช่ยทะเล
28. คุณพ่อให้อำลาไปซื้อของแต่เขาเล่นกับเพื่อนเพลินจนเ็นมาก ถ้านักเรียนเป็นอำลา จะทำอย่างไร
- ไปซื้อของมาให้คุณพ่อ
  - ไม่ไปซื้อของเลยเพราะเห็นว่าเป็นมากแล้ว ฮี้เกียจไป
  - บอกคุณพ่อว่าลืม
29. ล่มทรงหยุดโรงเรียนไป 2 วัน เพราะป่วยเป็นไขหวัด เมื่อหายป่วยแล้วล่มทรงจึงมาโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นล่มทรงจะทำอย่างไรกับบทเรียนที่ตนไม่ได้มาเรียน
- ติดตามบทเรียนในตอนที่ตนหยุดให้เข้าใจ
  - ปล่อยเลยตามเลย เพราะไม่ใช่บทเรียนที่สำคัญมากนัก
  - เอาไว้อ่อยถามเพื่อนตอนล่น
30. เมื่อถึงเวลาทำความสะอาดห้องเรียน ลุ่มดา มักจะลุ่มทำอยู่ลุ่มอ ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าเวลาจะทำอย่างไร
- บอกกับเพื่อนว่าลุ่มดาเป็นคนไม่ดี อย่งไปเล่นด้วย
  - คอยเตือนลุ่มดาให้ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อถึงเวลา
  - ไม่สนใจลุ่มดาว่าจะทำหรือไม่ทำ และบางครั้งเราอาจไม่ทำด้วยก็ได้ ไม่ผิดอะไร

ผลการใช้ เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาวินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

บทคัดย่อ

ของ

กัญญา ประสงค์เจริญ

เล่นต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ธันวาคม 2525

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบ เพื่อพัฒนาริ้วยในตนเอง ด้านความรู้สึกกับผิตชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีจริยธรรมด้านความรู้สึกกับผิตชอบต่ำ ของโรงเรียนวัดมงคลโคธาวาลิ จังหวัดลุ่มทรปราการ ปีการศึกษา 2524 จำนวน 40 คน ซึ่งแบ่งโดยวิธีการลุ่มอย่างง่าย ออกเป็นล่องลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แม่แบบ ซึ่งเป็นบทนิทานประกอบหุ่น จำนวน ๑ เรื่อง และแบบทดสอบวัดทัศนคติที่มีต่อริ้วยในตนเองด้านความรู้สึกกับผิตชอบ 1 ฉบับ

ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดทัศนคติที่มีต่อริ้วยในตนเองด้านความรู้สึกกับผิตชอบ ไปล่องวัดกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูพื้นฐานทางริ้วยในตนเองด้านความรู้สึกกับผิตชอบ

ในการดำเนินการ กลุ่มทดลองได้ข้มการแล่งหุ่นตามบทนิทาน ซึ่งใช้เป็นแม่แบบ จำนวน ๑ เรื่อง ครั้งละหนึ่งเรื่อง โดยใช้ย่วงเวลาแต่ละครั้งห่างกันหนึ่งวัน ส่วนกลุ่มควบคุมให้ได้รับการเรียนการสอนตามปกติ หลังจากทดลองครบ๑เรื่องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการล่องวัดด้วยแบบทดสอบชุดเดิมกับกลุ่มตัวอย่างทั้งล่องกลุ่มอีกครั้ง แล้วนำข้อมุลที่ได้มาวิเคราะห์

ผลของการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งล่องกลุ่มมีการพัฒนาริ้วยในตนเองด้านความรู้สึกกับผิตชอบล่องขึ้นที่ระดับ .01 แต่ผลจากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มทดลองซึ่งได้รับการล่องโดยใช้บทนิทานประกอบหุ่นเป็นแม่แบบ มีการพัฒนาริ้วยในตนเอง ทางด้านความรู้สึกกับผิตชอบล่องกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แล่งว่าการใช้เทคนิคแม่แบบ มีผลต่อการพัฒนา ริ้วยในตนเองของนักเรียนชั้นประถม ดังที่ดั่งลุ่มมติดฐานไว้

THE EFFECTS OF MODELING TECHNIQUE ON SELF-DISCIPLINE DEVELOPMENT: RESPONSIBILITY

AN ABSTRACT

BY

KANYA PRASONGCHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
December, 1982

The purpose of this research was to study the effect of modeling technique on self-discipline development: responsibility of primary school children. Forty Prathom III students in Watmongkolkotavas school, Samutprakarn province who were indentified as having low self-discipline: responsibility were randomly selected for the study. They were equally divided into an experimental group and a control group.

Seven stories for hand-puppet shows were developed to be used as the models of responsibility. The dialogues were prerecorded in cassette tapes. A set of questionnaire on the attitude towards self-discipline: responsibility was constructed to be used as the pre-test and post-test for the students in the study program.

Prior to the experiment, both experimental and control groups were pretested using the questionnaire on attitude towards self-discipline: responsibility.

The experimental group was exposed to the hand-puppet shows of the seven models on every other day; while the control group studied some concepts of self-discipline in their regular class.

The post-test was administered to both groups. The data were statistically analysed using t-test.

The result revealed that both groups gained significantly on self-discipline: responsibility scores. However, the difference between the experimental group and the control group was found statistically different at .01 level. This supports the hypothesis that modeling technique: hand-puppet shows can be used effectively to develop primary school children's self-discipline: responsibility.